

7112 | A
7113
7114

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

Received from Dr Turk

on permanent deposit

ACROASEIS
De
VIRVLENTIA
Gallica, ſiue
LVE VENEREA

HIERONYMI CAPIVACCEI
PATAVINI.

CONSILIA item de *CAVTERIORVM recta adminiſtratione, & ENTEROCELE, ab eodem* HIERON. CAPIVACCEO, *& Collegio ſimul* PATAVINO, *aliisq́; clariſſimis Med. conſcripta*:

Quorum illa quidem nunc denuò caſtigatiora; hæc verò planè recens publicata prodeunt ex Bibliotheca TEVCRII ANNAEI PRIVATI C.

FRANCFORTI, ære & operis Egenolphianis.

Anno M. D. XCIV.

ACROASES De VIRVLENTIA SEV LVE VENEREA,

HIERONYMI CAPIVACCEI PATAVINI.

CVM propoſitum nobis ſit, de LVE VENEREA verba facere: qui Morbus triſtiſſimus eſt, & Humano generi moleſtiſſimus: non admodum prolixam, attamē fœcundam, de hac ægritudine contagioſa, trademus Doctrinam: in gratiam Studioſorum Medicinæ, quorum deſiderio inpræſentiarum ſatisfacere pro viribus conabimur.

Quod igitur attinet ad huius vitij Originē & Nomen, non exiſtimo neceſſarium eſſe, vt tempus teramus in rebus futilibus, quæ vel nullum habent vſum, vel admodum exiguum, ſed multò conſultius videtur, vt Luis Venereæ Natura ſolidè cognita, commoda ſalutariſque Medendi Ratio inſtituatur, cuius merito illa dometur propellaturq;.

Vocamus nos hoc mali genus LVEM VENEREAM: quia ex VENERE contrahit. Per Luē Venereā non intelligimus Effectus, ſed potius id quod Cauſſæ Efficientis rationem habet. Quare cū à Lue Venerea excitetur FEBRIS, per Luem Veneream non intelligimus Febrē, ſed

Materiam à qua producitur Febris: quãquam non modò cauſa Febris eſſe poteſt Lues Venerea, ſed etiam aliorum Morborum.

Generatio Luis Venereæ hunc in modum ſe habet, vt in humano corpore nequaquam principaliter oriatur (nam hoc eſt impoſſibile) vt neceſſarium ſit illam Extrinſecus aduenire: & cum forinſecus accedit, corpus hominis ingreditur, quod contingit ſua Vi & Facultate, idque in ſuam Subſtantiam permutat. Hæc Lues incrementum ſuſcipiens, ita aduerſatur Corpori humano, vt toto genere præter naturam efficiatur: atq; hinc varias ſubinde noxas in Humano Corpore excitet. Vt ex hac Luis Venereæ generatione talis elici poſſit Definitio:

Lues Venerea eſt excrementum toto genere præter Naturam, quod multifariam lædere poteſt Hominem genitum ex humana ſubſtantia à ſimili.

EXPLICATIO DEfinitionis.

IN hac Definitione prętet alias Cauſas, etiam proponitur Materia ex qua: quoniam ſermo eſt de Lue Venerea, de Materia Morbifica, quæ eſt Subſtantia, non Accidens. Subſtantia autem fit ex Materia ex qua. Expliceturitaq; Definitio; *& eſtote attenti, quia breuiter intelligetis an alij rectè ſenſerint, nec ne.*

Supra dictum fuit *eſſe Excrementum*, ad differentiam Continentis: quia quod in corpore reperitur, poteſt eſſe Continens, poteſt eſſe con-

contentum. Sed prætcrea dictum fuit eſſe Excrementum, quia non modò diſtinguitur à Continente, ſed etiam à Contento alimentali: nam dicitur etiam Contentum quod eſt excrementum: neque obſtat propterea, vt quamuis Lues Venerea (ſicut ſuo loco intelligetis) tanquam ex Materia ex qua, fiat quandoq; ex Cõtinente hoc eſt ex Carne, imò vel ex oſſe, quandoque ex alimento, hoc eſt ex Sanguine: nihilominus & Continens, & Contentum alimentale, vtrumque degeneret in Excrementum.

Deinde dictum fuit *præter Naturam*, ad differentiam Excrementi, quod eſt ſecũdum Naturam. Patet enim Luem Veneream eſſe Excrementum pręter Naturam Morbificam (*vtinam ita non eſſet*) nam ſicuti excrementum naturale eſt ad hominis ſalutem; ſic prorſus inutile Excrementum Lues Venerea, & toto genere præter naturam, ad differentiam excrementi, quod quidem eſt præter naturam, ſed non toto genere. Datur (exempli gratia) Bilis excrementitia præter naturam morbifica; ſed non eſt toto genere præter naturam. Virulentia Gallica ſeu Lues Venerea toto genere præter naturam eſt: ſiquidẽ (vt ſuo loco intelligetis) Lues Venerea ex neceſſitate eſt materia putrida, & pręterea toto genere pręter Naturam.

Vnde cũ hęc Lues ſit Excrementum pręter naturam à toto genere, duo declaranda ſe offerunt.

Primum eſt quodnam ſit hoc Excrementũ.

Secundum, quomodo præter naturam: *nam his ignoratis, prorſus impoßibile eſt huius mali Curationem tradere: ſiquidē (vt ſuo loco oculis cōſpicietis)* Lues Venerea maiori ex parte Methodo curatur: aliqua etiam ex parte Experientia.

I. Quantum attinet ad Primum, hoc Excrementum poteſt eſſe quodlibet quod in hominis corpore reperitur; & proinde Sanguis, Pituita, vtraque Bilis: poteſt eſſe Ichor, dum generatur Ichor, & in virulentiam hanc degenerat: poteſt eſſe Serum, poteſt eſſe Lac, Semen, imò etiam Sanies.

II. Quod verò attinet ad Secundum: ſciendum hoc Excrementum eſſe præter naturam 1. ſecundum Formam, 2. ſecundum Putredinē (quæ eſt ſecunda Qualitas) 3. ſecundum Caliditatem, 4. ſecundum Lentorem: vt quælibet Lues Venerea, nulla excepta, his Quatuor vitiis ſit prædita.

I. PECCATVM SECVNdum *Formam.*

VNde aduerſatur in primis ſecundū Formam, propterea quod hæc Lues eam obtinet in ſui generatione proportionem, vt ſuſcipiat formam quæ eſt aduerſaria corpori humano: *vt propterea opus ſit ex neceßitate Alexipharmacis, ac Experientia comprobatum potißimum iſtis extirpari Luem Veneream.* Patet igitur peccatum eſſe ſecundum Formam. Et aduertant Iuniores hoc loco, non propterea ſtatuendum eſſe Mor-

Morbũ à Proprietate occulta (*ſunt puerilia iſta*) non dantur Morbi noui à Proprietate occulta. Omnis Morbus vel eſt intemperies, vel mala Compoſitio, vel Soluta Vnitas. Cæterum poteſt generari Materia quæ non eſt Morbus, ſed Cauſſa morbifica, à qua Cauſſa Morbifica poſtea fiunt Morbi, quemadmodum etiam rectè ſtatuit de Veneno, quod peccat à tota Forma: tamen non datur morbus à tota Forma: datur Cauſſa ſeu Venenũ. Si (verbi gratia) habet vim corrodendi, cauſſat ſolutã Vnitatem ſicut etiã Lues Venerea abradẽdo poteſt vlcera efficere.

II. Peccatvm Secvn- *dum Putredinem.*

Præterea peccatũ eſt in Lue Venerea, quia Putredinem ex neceſſitate contrahit. Nam nequaquam fieri poſſet vt contagioſum eſſet malum, niſi Putredo adeſſet, vt paſſim in Problematibus teſtatus eſt Ariſtoteles, nec in his tempus eſt conterendum. Sed preterea hoc loco animaduertendum quòd quamuis hæc Lues ſit putrida, non tamen ſemper oboriuntur putridæ Febres, imò rariſſimè: quoniam Vapores prodeuntes à Lue Venerea admodum rarò petunt Cor, & ſi peterent, fieret Febris: ſicuti quandoque fit Luna plena.

III. Peccatvm Secvn- *dum Caliditatem.*

Sed præterea hæc Virulentia eſt Calida: hoc ex eo perſpici poteſt, quoniam hac

dominante Lue, vigent in corpore exuſtiones. Et hoc loco animaduertatis quālibet Materiā poſſe eſſe Veneream aut Gallicam. Verùm non credatis vniuerſam materiam morbificam eſſe Venereā. vt ſi verbi gratia Gummoſitates, hoc eſt, Nodi duri, difficilis reſolutionis fiant Gū-mata, tumoris durioris, vel ex Craſſa pituita, vel ex Melancholia: non omnis portio eſt virulenta: & ſępenumerò contingit, vt portio virulenta beneficio Medicamentorum diſſipetur: remaneat poſtea frigida, quæ non eſt virulenta, & Tumor ille non ſit Gallicus. Vnde illud etiam euenit, vt cum calida ſit; ſi fuerit copioſa, patientes dolores ac feruores præſentiant.

IIII. PECCATVM SECVN-*dum Lentorem.*

PRæterea eſt neceſſarium vt habeat aliquid Lentoris: nam ſecus non eſſet contagioſum hoc vitium. vt vitium fiat contagioſum, oportet vt valida fiat Actio, valida impreſſio, & fiat in tempore, vt propterea opus ſit mora, opus ſit Lentore.

Cum ergò Virulentia hæc ita ſit conſtituta præter naturam, iure dictum fuit in Definitione, *quod multifariam poteſt lædere Hominem*. Et hoc loco Duo ſunt declaranda. Primò quæ & quotuplex ſit hæc Læſio. Secundò, circa hominem quænam pars lædatur, ſecundum totum, an ſecundum partem.

Quan-

Quantum ad Primum, facilè poteſtis colligere ſummam eſſe facultatem huius Beſtiæ Venereę: propterea quod poteſt producere Cauſſas morbificas, Morbos, & Symptomata. Declaro, & vt diſtinctè procedamus, quantum attinet ad Cauſſas, dum hæc Lues agit in corpus, producit Materias morbificas: primum Calefaciendo, deinde Putrefaciendo, & tandẽ Mutando quod in corpore eſt in materiam virulentam. Siquidem hæc Lues, cum ſit ſummæ Actiuitatis, ad ſimilitudinem omniũ maximè agit ſecundum Formam: quia omnis Actio tãquam à præcipuo Agente procedit à Forma: nihilominus Forma agit mediantibus inſtrumentis: quare & Forma agit propter caliditates; calefacit, reddit materias calidas. Si diu actio perſeueret, materia non ſolum redditur calidior, ſed etiam corrumpitur, & ita alteratur vt putreſcat. Et præſertim hoc efficit hæc Virulentia beneficio Lentoris, diu agens, & tãdem ita agit vt efficiat Cauſſas morbificas à toto genere prę ter naturam. Quod verò ad Morbos, producit hæc Lues Morbos in Intemperie, vt Intemperies quandoq; ſit communis, quandoque determinata. Intemperies eſt communis, quando vt huius Luis promouẽtur Febres: hęc enim Virulentia ſi agat in Spiritus, vt eò feruidiores reddat (quod contingere poteſt) fiunt Febres Ephemeræ. Si mittat hęc Lues fuligines putridas, & accendãtur Cordis humores, fit putrida. Et ſi eueniat vt caliditas imper-

Lues Venerea producit

Materias ſ. cauſas morbificas.

Morbos

Intemperies communes.

tiatur ſolidis partibus, fit etiam Hectica: *vt experientia ſit comprobatum quandoque homines Febri ſuiſſe correptos, vt nunquam poßibile fuerit, eas Febres ſuperare, niſi beneficio Alexipharmaci.*

determinatas.

Sed poteſt etiam eſſe intemperies determinata. (Vt verbi gratia) intemperies calida Iecoris eſt affectus productus tanquam à Cauſſa efficiente, à Virulentia Gallica, à Lue Venerea: quod potiſſimum contingere ſolet, vbi hæc Lues ſatis eſt feruida, & viget in Iecore.

Malam Compoſitionem.

Præterea poſſunt eſſe Morbi in mala Compoſitione, vt facile ſit cognoſcere, quandoque fieri Obſtructiones, quandoq; Tumores, Bubones, Gummata, Verrucas, ſeu Poros, Puſtulas, & reliquos huius claſſis Humores: & proinde morbos in Magnitudine aucta. *Oportet nos eſſe diligentes in cognitione Eſſentiæ huius morbi, quia, citra iactantiam dico, fui lucratus vltra* OCTODECIM MILIA CORONATORVM *ex hoc Morbo.*

18000. Coronat.

Bubones

Aduertendum autem quantum ad Bubones attinet: ſunt Tumores ad partes adenoſas, ſpectantes ad Inguina; & fiunt ex ſanguine: *nam Bubo eſt Tumor inflammatorius, qui fit à ſanguine permixto ex Lue Venerea.*

Gummata.

Quod autem ad Gummata, ſunt illi tumores duriores, fiunt à materia craſſa, ſed ſemper permixta cum Lue Venerea. Cæterum hæc Lues permixta non eſt, niſi alicuius mordacitatis ratione: vnde Gummata fiunt ſine vlcere: & ſi contingat Gummata eſſe cum aliqua exeſione, exulceratione; tunc coniuncta eſt Lues Vene-

Venerea admodum mordax: veluti quandoq; contingere ſolet in Gummatibus, in quibus fit etiam oſſis corroſio.

Quod verò ad Verrucas, ſunt admodum duri Tumores, & proinde fiunt ex dura materia exigua. Verrucæ

Illi tumores quos vocant Puſtulas, fiunt ex tenuiori materia, & ſatis etiam acri & mordaci: & ſæpenumerò Puſtulæ exulcerationem habent permixtam. Puſtulæ

Cæterùm hæc Lues non modò eſt author morbi in Magnitudine aucta, ſed & in Numero diminuto: quandoque occurrit Dentium caſus: quandoque etiam aliquid corporis deperditur. Conſpicietis quandoque Nares deficere vi huius Luis. Dentium caſus Narium defectio

Solvta Vnitas.

Sed preterea & Morbi in Soluta Vnitate excitantur, hoc eſt Vlcera, quamuis Vlcus (vt alias dixi) non modò ſit morbus in ſoluta Vnitate, ſed etiam in Magnitudine imminuta. Si Vlcus occupat Penem, vocant Cariem: ſi obſideat manus, pedes, appellant Rhagades, ſimiliter ſi Vlcuſcula illa circa ani partes conſpiciantur; in reliquis partibus vocant Vlcera. Caries Rhagades Vlcuſcula Vlcera.

Symptomata.

SI reſpiciamus ad Symptomata, innumera producuntur ab hac peſſima Lue,

Lue, potiſſimum autem Dolores, qui varia occupant corporis partes; Tinnitus, ea ſolet eſſe admodum rebellis: Gonorrhæa, quia videlicet hæc Lues agit in vaſa ſeminaria: Depilatio ſeu Glabrities, quando Lues petit pilorum radices: quando permiſcetur cum fuligine, beneficio cuius fouentur ac generantur Pili. Patet igitur ex his quomodo hæc Lues multipliciter poteſt lædere corpus humanum.

Tinnitus

Gonorrhæa.

Depilatio.

Secundum quod explicandum erat, cum has noxas Lues Venerea pariat in corpore; Quæ hominis pars lædatur, Totum, an Pars. Certiſſimum eſt quandoq; Totum, quandoq; Partes lædi: nec immeritò, quia Lues hæc eſt ſumma Actiuitatis, & aduerſaria naturæ humanæ, non ſecundum vnam tantum partem, ſed ſecundum omnes: (*& ideo apparet quando aliqui dicunt eſſe aduerſariam facultati naturali tantum, nugas eſſe*) Vnde vt hoc negotium rectè intelligatis, quantum attinet ad Totum hominem, dubio procul Totus læditur, vt in Febre: quia hæc eſt morbus totius. Quò ad Partes, omnis corporis partes affici poſſunt, ſed potiſſimum Iecur: quia (vt Intelligetis ſuo loco) ſæpenumerò hoc malum oritur ob Veneris vſum. Vnde ratione Motus, ratione Caloris, partes illæ ſecũdum poros reſcludũtur, vt virulentia promptum habeat iter ad Iecur. Sed non eſt perpetuum, vt ſi contingat hanc Luem aliam petere corporis partem, hanc etiam offendat: nam agens agit in paſſum quod eſt proximum: neq; enim reperitur al-

Totum

Partes

Iecur.

q

qua corporis pars, quæ non poſſit affici: cuius ſignum, cùm Febris fiat à Lue Venerea, pati Cor.

Prçterea cum dolores Capitis oboriantur, & quandoq; à Lue Venerea Facultas animalis langueat,& non principalis, & principalis,dubio procul & Cerebrum patitur. Sed animaduertatis dum loquimur de parte corporis humani, dum loquimur de ſubiecto huius Luis, hunc ſermonem eſſe duplicem: alio modo debetis intelligere de ſubiecto affectus Virulentiæ. Subiectum affectus poteſt eſſe totum, poteſt eſſe quælibet corporis pars. Verbi gratia per Affectum intelligo Febrem,quç eſt vitium totius & proinde etiam cordis. Alio modo intelligo partem eſſeSubiectum non affectus,ſed Virulentiæ,quando Lues ſecundum propriam ſubſtantiam in aliqua corporis parte reperiť, ita vt illa pars ſit fomes ac principale Domicilium illius Luis, & poteſt eſſe multiplex pars: Vētriculus,Iecur,Lien:poteſt eſſe Caput:poſſunt eſſe putridę reliquæ corporis partes, nequaquam Cor: nunquam Cor poteſt eſſe præcipua ſedes. Ea enim eſt vis caloris Cordis, ea denſitas,id robur Cordis,vt non ſit poſſibile,vt Lues iſta occupet Cor,vt Cor ſit pcipua ſedes.

Caput

Qua partis ſubiectum Virulentiæ

Tandem in Definitione dictum fuit *genitum ex humana ſubſtantia à ſimili.* Pro explicatione huius particulæ duo ſunt declaranda, alterum pertinet ad Materiam ex qua: reliquum ad Agēs ſeu Efficiens. Quantū ad Materiam ex qua, dictum

Materia ex qua. dictum fuit eſſe humanam ſubſtantiam. Per Hominis Subſtantiam tria cum Hippocrate oportet intelligere: Contenta, Continentia, Impetum facientia: à præſenti negotio excludunt Impetũ facientia: nam Spiritus à Lue Venerea patiunt; poſſunt pati, verũ paſſio hæc eſt Alteratio: nequaquam poteſt eſſe Putrefactio: non poſſunt mutari Spiritus à Lue Venerea, quia non poſſunt putrefieri: & hoc ſupponendum; quia eſt negotium diſcutiendum in Doctrina de Febribus. Quare per Hominis ſubſtantiam intelligere oportet Contenta & Cõtinentia, quantum ad Contenta, ſunt ſucci qui in corpore humano reperiuntur: quare poſſunt eſſe & ſucci Alimentales, & Excremẽtitij. quare quilibet Humor. Et ſi Humor mutetur in Ichorem, etiam ex Ichore poteſt fieri Lues: ſimiliter ex Sero, ex Lacte, & etiam ex Semine, vt demum quilibet ſuccus poſſit eſſe materia generationis Luis Venereæ.

Impetum facientia.

Contenta

Continentia. Quod autem ad Continentia; poſſunt eſſe corporis partes, & ſanguineæ & ſeminales ſeu ſpermaticæ: vnde quo ad ſanguinẽ; poſſunt eſſe partes Carnoſæ. Pingues Adipoſæ: vnde caro mutatur in Luem Veneream: Pinguedo ſimiliter. Idem eſt ſtatuendum de Spermaticis; vt quandoque hæc Virulentia fiat ex Oſſibus (*vtinam non eſſet verum*) vt portio oſſis mutetur in hanc Virulentiam. quod ſpectat ad agens, dictum fuit generari à ſimili, & per hoc ſimile nihil aliud intelligere oportet quàm Luem Vene-

nere-

nereaſm. Neceſſarium igitur eſt vt adſit hęc Lu- Agens
s, hoc agens, ſi noua Lues generari debet. Hoc
utem agens, hoc quid ſimile nuncupamus, vt
olligere licet ex Galeno in Arte Med. cap. 99.
git in partem vicinam: & ita agit, ita in altera-
ione progreditur, vt quod contingit, quod ſi-
i eſt proximum, mutet in ſuam Naturam &
roinde in Luem Venercam.

Et hoc loco notandum, Luem hanc, quę ha-
et rationem efficientis, quę eſt primò genita,
xtrinſecus accidere. Non eſt poſſibile, vt in
omine hæc Virulentia generetur abſque ali-
uo externo, agentis rationem habente, quod
oxam illi conferat atque communicet.

Vt ſic videatis diſcrimen inter Luem Vene-
eam & Venenum quod in corpore humano
oteſt generari ſponte, quamuis aliud Venenũ
on occurrat. quomodo hoc fiat, declaratum
t in Doctrina de Venenis. At generari hanc
uem in homine impoſſibile eſt, niſi alia Lues
rinſecus accedat.

Neque eſt vt quis ita furioſè perſcrutetur *De Autore*
uia eſſet Vitium, Immodica diligentia) quiſnam *Luis, &*
imus Autor fuerit illius primæ Luis : quia *immodica*
ubio procul noua eſt hæc Materia; hęc Cauſ- *diligentia*
quomodocunque fuerit genita, perinde eſ- *ſapiens*
t, ac ſi quis quæreret quodnam prius genitũ *conſilium*
et Ouum, an Gallina: hoc non facit ad cu-
tionem. Satis eſt nos ſcire eſſe genitam hanc
em à ſimili: & eſſe Materiam à tota Forma,
luerſariam, Putridam, Calidam, Viſcidam.

Cum

Cum igitur Extrinſecus accedat, aduertere oportet huiuſmodi Virulentiam vt plurimum accidere propter Congreſſum, propter Coitũ, attamen non ſemper: nã nonnullis, vt Pueris, Infantibus aut nondum Natis, Virulẽtia Gallica communicatur, dum vel ſunt in Vtero, vel extra Vterum. Si in Vtero, bifariam hoc poteſt contingere: altero modo ex Semine parentum, quando oriunt Infelices iſti ex parentibus infectis Lue Venerea: & prę ſertim hoc contingit, quando parentes ſunt affecti Gonorrhęa Gallica, ſemen illud infectum degenerat in Calidũ innatum peſſimum; vt propterea ſit Lues etiã Venerea in ſumo malignitatis gradu; alio modo fœtus ſuſcipit Virulentiam non ex Semine; ſed ex alimento: quando contingit vt mater ſit infecta Lue, vel etiam inficiatur poſt conceptum; vt Mater ſubminiſtret ſanguinem infectum Lue Venerea fœtui. Si verò homo ſuſcipiat Virulentiam extra Vterum; vel eſt ex Cõcubitu, vel Citra. Et vt diximus eſt per Cõcubitum ſępenumerò, & præbetur euidens occaſio ingreſſui huius Luis; quia pori aperiuntur, partes incaleſcunt, & facilè Virulentia illa vertitur in vaporem: quia vapor petit & ingreditur corporis partes. Cęterum & hęc contingere poteſt citra Concubitum: vt per ſuctionẽ Lactis: vt Puer ſi capiat Lac à Nutrice infecta, inficiatur & ipſe. Sed cõtingere etiam poteſt per ſimplicem contactum: vt verbi gratia ſi Puer ſit infectus, & ſugat Lac, ex eo contactu poteſt

Lues in Pueris, infantibus & nondum natis.

ex ſemine

ex alimento

Concubitu.

Citra concubitũ.

Contactu.

nutri

nutricem inficere (*vtinam non eſſet verum*) Idem poteſt contingere per Oſculum: Si quis dormiat cum aliquo qui ſit detentus ſcabie Gallica, ſic Fæmina Fæminam poteſt inficere. Nam Scabies Gallica dum inhæret alicui indiuiduo, poteſt alterum ratione contactus inficere: vt propterea impertiatur etiã hæc Lues per Linteamina infecta: ſiue ſudore illo Venereo ſiue etiam ſanie: vt ſi aliquis dormiat in linteaminibus, in quibus dormiuit quiſpiam Scabie Gallica infectus, non ſit impoſſibile vt hic inficiatur.

Oſculum.

Fæmina Fæminam inficit.

Linteamina.

Vt his mente conceptis, facile ſit colligere in Lue Venerea hoc excrementum peccare vel ſecundum Formam, vel ratione Putredinis, vel ratione Caliditatis, & Lentoris: & vt ex neceſſitate ita peccet; Differentia eſt ſolùm ſecundum magis & minus. quælibet Lues eſt aduerſaria ſecundum Formam, alia magis, alia minus: vt ſic hæ Differentiæ à nobis mente ſint continendę, gratia Curationis, quandoq; maius eſſe vitium ſecundum Caliditatem, quã ſecundum Formam; quandoq; oppoſito modo, præterea quandoque eſſe minus vitium ſecundum Putredinem quàm ſecundum caliditatem: quandoque eſſe intenſius vitium ſecũdum Lentorem, viſciditatem; quam ſecundum alias qualitates. Et deinde vt hoc Excrementum poſſit producere vel Cauſas, vel Morbos, vel Symptomata. Notate quantum attinet ad Cauſas, differentiam eſſe, prout hæc Virulen-

Recapitulatio.

tia producit Cauſas vel alterando ſolùm, vel etiam corrumpendo. Quo ad Morbos; vel eſt Intemperies, vel mala Compoſitio, vel ſoluta Vnitas. Quo ad Symptomata; eſt vel Actio læſa, vel Exiens mutatum, vel Qualitas mutata. Ratione ſubiecti afficitur vel totum; vt in Febribus: vel Pars; vt in reliquis vitiis. Et vt Homo eſt ſubiectum Virulentiæ, poteſt eſſe quælibet Pars, ſed potiſſimum Hepar. Quo ad Materiã ex qua, vel eſt Contentum, vel Cõtinens. Quo ad Cauſſam Efficientem; conſideremus vel penes Subſtantiam & Eſſentiam, vel penes Originem. Quantum ad Eſſentiam; eſt differentia ſecundum magis & minus: alia efficacior alia. Ab Origine; Extrinſecus accedit; & eſt vel in Vtero, vel extra Vterum.

DE LVE HAC IN genere.

EST præterea neceſſarium vt cognoſcatis hanc Luem in genere & ſecundum eius Differentias. Quantum ad Luem in genere, aduertendum hanc Luem vel agere & operari in corpus: vel quandoque ob exiguam copiam non agere; vt quamuis Lues in corpore reperiatur; nulla tamen eius ſit actio, & eſt neceſſarium vt cognoſcatis Luem ſiue agat, ſiue non agat. Nam quamuis non agat; poteſt tamen lędere: vt Medicus prudens pręcognoſcens hanc Luem antequam agat poſſit euellere; & homines tueri à noxis imminentibus.

Pri-

Primum igitur quando Lues Venerea agit in corpus quibus Notis deprehendatur. Si agat hæc Lues, indicatur ex Affectibus, Affectus ſunt Symptomata & Morbi. Signa Luis agentis in Corpus

Quantum attinet ad Symptomata, cognoſcetis Luem Veneream in corpore hærere ex dolore, & in primis pruriginoſo: ex ſenſu pruriginis, propter Luis acrimoniam: & præterea etiam ex dolore vlceroſo notetur diſcrimen eſſe inter dolorem pruriginoſum, & vlceroſum: quia pruriginoſus ſpectat magis ad partes extimas: vlceroſus ad intimas. Præterea indicatur ex dolore, qui incipit cruciare potiſſimum circa Veſperas: nam illa eſt hora in qua incipit moueri Materia Melancholica, quę dubio procul ſæpenumerò adeſt in Lue Venerea: cùm ſit materia non modò putrida, ſed etiam calida & exuſta: Auicenna 2. quarti tractat. 1. Cap. 4. ſcribit *ægritudines & accidentia fortiora fieri de nocte, quàm de die: quia natura occupatur in digerenda materia, ſecundò quia materia dolorum minus noctu propter frigiditatem noctis & pororum clauſiones reſpirat*: ad quod Luna quę domina eſt humiditatum plurimum cooperatur, deinde per noctem intenditur quia exuſtus humor non ita facile difflatur, vt producatur dolor, ſæpenumerò etiam accidere ſolet, vt magis crucientur partes quæ ſunt intermediæ, quoniam hęc Lues Venerea propius agit in partes Carnoſas; in Muſculos quàm in Tendines, in Ligamenta, in partes ſpectantes ad Articulos.

Dolor pruriginoſus vlceroſus

Nota.

Prȩterea indicatur hȩc Lues ex Gonorrhȩa; verùm non ex qualibet, ſed ex determinata, priuata: cum Gonorrhȩa poſſit etiam oboriri citra Luem veneream. Indicatur ergò ex Gonorrhȩa ſatis fœtẽte:& ratio eſt quia Lues hȩc eſt putrida; vt propterea Color vergat ad Viriditatem, quandoque ad Nigredinem, ſiquidẽ Lues hæc eſt materia exuſta. Sed præterea hæc Gonorrhȩa non eſt cum Tolerantia ægrotantis, quando fit Gonorrhæa ex copioſo ſemine, fit cum Tolerantia: in Lue Venerea non eſt cũ tolerantia; atque ideò ſemen ſeu materia illa ſeminalis, *quæ deberet eſſe alimentum partium ſpermaticarum*, ob prauitatem egreditur euacuaturque. Præterea cognoſcetis, ſi Gonorrhæa excitata eſt citra immoderatum coitum: nam quandoque fit ob immoderatum coitum, attamen citra ſuſpicionem Luis Venereæ, vbi non præceſſit coitus immoderatus, & ſubſequitur Gonorrhæa, indicium eſt Luis Venereȩ. Indicatur præterea ex caſu Pilorum ſiue congenitorum; ſiue poſtgenitorum, ſiue omnium. Etenim Lues hæc ſua malignitate & acrimonia pilorum radices abradit & dum permiſcetur cũ fuliginibus, ex quibus generantur pili; ita facit fuligines, vt nequaquam poſſint eſſe idoneum alimentum pilorum. Indicabitur præterea ex Febre, quæ ſolet circa Veſperas exacerbari: & iam patet cauſa. Indicatur ex Humoribus, ex Bubonibus, & cæteris: ex caſu Dentium; præſertim ſi nihil antea fuit prægreſſum quod venenum

nenum ſit; quod poſſit abradere gingiuas. Indicatur ex Carie, ex Sciſſuris in Manibus & Pedibus, circa Anum: vt verbi gratia ſi prægreſſus ſit coitus, ſiue alia cauſa de qua ſupra diximus. Indicatur etiam ex Iuuantibus; quando vitium (ſiue Febris ſit, ſiue aliud quiddam) non potuit curari niſi Alexipharmacis. Hũc igitur modum cognoſcetis Luem dum agit. Caries Sciſſura

Sed ſi contingat vt lues lateat in corpore, & proinde non agat ob exiguam copiam (*quod non eſt impoſsibile, ſiquidem experientia teſtatur per annos aliquot delituiſſe*) quid tùm eſt faciendum? Medicus prudens antequam curam aggrediatur, conſideret an poſt coitum illicò ſit ſecuta caries, ſi ſtatim oborta eſt, coniiciendum non hærere in corpore Luem: quia non penetrauit, Lues ex coitu contracta adhæſit Peni eumque exulcerauit, non penetrauit: & idcirco nõ eſt cruciandus æger Ligni Guaiacini decocto: Quod ſi caries non ſtatim apparuerit, facilè colligi poterit latitare in corpore Luem Gallicam: & ex coitu vapores penetraſſe in Iecur; in partes intimas: deinde poſt aliquot dies tranſmiſſam eſſe materiam luis venereę ad Penem, & Vlcuſcula excitata. Deinde cognoſcetis Virulentiam Luis deliteſcere in corpore, ex eo quod caries illa difficulter ſanatur, & poſt Vlceris curationem remanet aliquis Tumor & Durities. Cognoſcetis etiam hinc; ſi fuerit Gonorrhæa citra immoderatum coitum: tunc indicium eſt vaſa facta eſſe imbecillia, non ob co- Signa Luis latentis in Corpore.

tum nimium; ſed potius ob malignitatem illius materiæ. Cognoſcetis poſt medicationem relictam eſſe Luem, ſi affectus, hoc eſt Morbi & Symptomata non prorſus abolentur, præterea ex eo, ſi quis coitu vtatur cum ſumma prudentia, vlcera tamen in pene accipiat, tunc eſt ſignum relictæ Luis. Cognoſcetis etiam ex eo ſi cura non fuerit diligens, ſed leuis, quindecim forte dierum.

NOTA.

Quibuſdam, ſimulac Venere ſunt vſi, eo ipſo die Caries erumpit: nonnulli poſt coitum non corripiuntur Carie; niſi poſt triginta aut quatraginta dies hæc diligenter animo verſare Medicus debet: quia magnum habent momentum ad inſtituendam curationem Luis Venereæ.

DE LVE VENEREA, SEcundum quatuor eius Differentias.

AGreſſurus Luis Venereę curationem; nō ſolum in Genere illam cognoſcere debet; Sed etiam ſecundum Quatuor ſupra memoratas differentias.

Si formales differentias ſpectemus, Lues Venerea ſe habet vt excrementum lædens, vt Excrementum, Differentias obtinet ſecundū magis & minus. Conſideratur ergò ſecundum Formam, Quantitatem, Putredinem, Caliditatem, Lentorem. Secundum Formam: an ſit ſum.

ſummæ Actiuitatis, nec ne; vehementis Actiuitatis erit, ſi patiens vnico congreſſu fuerit infectionem nactus: idem ſi hoc acciderit citra coitum: præterea ſi citò fuerit læſus. Obſeruaui quoſdam qui cum Lue hac inficerentur; poſt menſem ſtatim ſæuiſſimis Symptomatibus torquebantur: hoc erat argumentum ſummæ Actiuitatis. Si non aderit tolerantia: certiores eritis Luem Veneream eſſe ſatis inſignis Actiuitatis. Si oppoſito modo ſe res habuerit, iudicabitis exiguæ eſſe Actiuitatis.

Quo ad vitium in Quantitate; cognoſcetis Luem vehementem, ſi totum corpus, ſi plures eius partes occupauerit: ſi pauciores, contrà.

Quo ad vitium in Putredine; cognoſcetis eſſe inſignem ex Gonorrhęa admodum fœtēte, ex vlceribus fœtentibus, ex febri putrida.

Quo ad Caliditatis vitium; cognoſcetis Caliditatem eſſe admodum vehementem ex doloribus acerbis, ex ardore in Gonorrhęa, ex pruritu, ex feruore in locis affectis: ſiue ſint vlcera ſiue alia vitia. Si hęc fuerint remiſſiora; remiſſior erit & Lues.

Quò ad vitium in Lentore; Lentor erit vehemens ex Symptomatum perſeuerentia; vt quamuis Symptomata ſint exigua; nihilominus non cedant ratione Lentoris.

An hæc lues lędat, & multifariàm lędat; an ſint morbi, an ſymptomata: & qui ſint morbi,

quæ Symptomata, cognoſcitur ex propriis ſignis. Vt(verbi gratia)Si ſit Febris;ex ſignis Febris. Si Bubo; ex ſignis Bubonis, quare oportet vt poſtea cognoſcatis differentias, quæ capiuntur à Subiecto. Subiectum in Lue venerea eſt duplex; namque eſt Subiectum affectum, vel eſt ſubiectũ ipſius Luis. Quoad affectum Subiectum; vel eſt totum corpus, vel pars corporis. Totum eſſe affectum ſubiectum cognoſcetis ex Febre; quia eſt Morbus totius: ex macie totius. Partem autem cognoſcetis ex vitiis determinatis (verbi gratia) ſi Gonorrhæa adſit, cognoſcetis locum affectum. Quò ad Virulentiam vt ſubiectum habet; pro ſubiecto habet partẽ vel internam, vel externam. Si partem habet externam, oculis conſpicietur. Si autem ſubiectũ ſit pars interna, aduertatis poſſe eſſe Ventriculum, Iecur, Lienem, Cerebrum: & in Fæminis Vterum. Cor excipitur, vt ſuo loco dictum fuit. Indicabitur ergò eſſe Ventriculum; vt Ventriculo ſit primò occurrendum: quia hę ſunt partes in quibus eſt fomes Luis: ſi fortaſſe excitata eſt ex Oſculo cum Muliere infecta; & maximè ſi illicò quis biberit aut cõederit; Præterea cognoſcetis hinc potiſſimum; quod ex Chylo vitia huius Luis emanarunt: tunc querelæ erunt de læſa Chylificatione circa Ventriculum: cognoſcetis ſedem affectam eſſe Iecur, ſi malum originem duxerit ex Coitu: ſi ſecundum dextrum inguem Bubo appareat: & prę terea reliqua etiam Symptomata magis pertineant

neant ad dextram partem:& potiſſimum intelligetis ex læſa ſanguificatione; quæ ſanè læditur non læſa facultate Iecoris: Sed accidit ob errorem externum, hoc eſt ob præſentiã Luis: quamuis quandoq; poſſit etiam coniũgi morbus Iecinoris; ſed hoc eſt extra rem. Quò ad Lienem; cognoſcetis ex Lienis tumore, ex Bubone in ſiniſtra parte; & reliquis quæ magis exercent partem ſiniſtram. Indicabitur etiam ex mali contumacia Lues Venerea ſi prodit vitio Lienis; propterea quod ſit difficillioris Curationis: nam vbi Lien male habet; non poteſt expurgari excrementum Melancholicum: & cum inficitur Lue venerea, ęgerrimè extirpari poteſt. Cognoſcetis Cerebrum eſſe Luis Domicilium, ex pannis infectis applicitis Capiti. Sed præterea cognoſcetis ex dolore, & reliquis noxis quæ obſident Caput; & hinc ex Doloribus Articularibus; dum potiſſimum hi dolores prodeunt à capite Lue Venerea affecto. Cognoſcetis Vterũ ſedem eſſe huius Luis ex ſuppreſſis Menſibus, vel etiam nimium fluentibus poſt coitũ; ex Gonorrhęa, ex Vteri doloribus, ex moleſtia circa Mammas (quia conſentiunt cum vtero) ex Carie circa pudenda. Et tandem cognoſcetis cauſam ex quibus ſit materia ex qua; quæ eſt vel contentum, vel continens. Si eſt Contentum, & fuerit alimentale, aderit difficilis tolerantia: ſi excrementitia, non ita difficilis.

Lien. Cerebrum. Vterus.

Luis venereę Differentię deſumpta Forma,

& à ſubiecto, quibus ſignis deprehendantur intellexiſtis: oportet igitur nos afferre ſigna differentiarum tùm à Materia ex qua, tùm à cauſſa Efficiente. Quò ad materiam ex qua, poteſt eſſe Contentum vel Continens, quo ad Contentum; ſi ſit alimentale, cognoſcetis ex difficili tolerantia: quia corpus non nutritur, & alimentum inficitur: contrà autem ſi fuerit excrementitium. Quę autem ſint Excrementa hoc eſt vel Bilioſa, vel Pituitoſa, vel Melancholica; cognoſcitur ex proprijs ſignis; de quibus non eſt vt agam (verbi gratia) Si Lues Venerea ſit genita ex materia Melancholica; ſigna aderunt dominantis Melancholię; & malum erit contumaciſſimum. Quò ad Continentia; an ſit pars carnoſa, an pinguis, an ſeminalis (vt oſſa) facilè cognoſcetis. Quò ad Cauſſam Efficientem; cognoſcere oportet, an originem duxerit Lues vel in, vel extra Vterũ: & hoc facilè colligetis ex relatione aſſidentium, & patientis. Nã ſi (verbi gratia) infans in lucem editus corripiatur hac Lue; neque aliquid extrinſecus contigerit; facilè deprehendetis in Vtero contractam eſſe hanc Luem. Et ſi in Vtero contracta, an ex ſemine: an potius poſt conceptionem ex alimento matris, haud difficulter aſſequemini.

Nam ſi (verbi gratia) parentes fuerint infecti Lue Venerea; ex ſemine vtique malum eſt contractum. Et ſimiliter ſi extra Vterum; facilè cognoſcetis an per Coitum, an cauſſa Lactis, an

cauſ-

cauſſa Nutricis, an per Pannos, factum ſit: interrogate ægros.

De Modo cvrandi Lvem.

Qvando cognitum eſt malum; oportet ad prꝗſidia deſcendere, & aduertere, tametſi Lues Venerea aliqua ex parte adimatur citra Methodum, citra Indicationes; maiori tamen ex parte hanc Luem amoueri per Indicationes & Methodum: ac ſæpe ob aliquod vitium non licet eodem modo Lignum Guaiacum administrare. *Vnde in maximo verſantur errore, & pœnas quoque luunt meritò, qui hac Lue infecti, accedunt ad Chyrurgos, ad barbitonſores.* Oportet igitur nos aliquid de Præſidiis loqui; quę cum deſumantur à rei eſſentia; à Lue Venerea quę eſt Excrementum pręter naturam multifariám lędens hominem: idcirco Præſidia haurienda ſunt ab Excremento, à læſione, ab homine; ab his tribus tantùm: vt ſuperfluum ſit ab aliis ſumere pręſidia: & proinde neq; à cauſſa efficiente, nam cauſſa efficiens ſi eſt externa, non indicat, nec licet haurire Indicationes à materia ex qua. nam hęc vel eſt mutata in Luem: & tunc ſat eſt haurire Indicationes à Lue genita: ab excremento hoc venereo: vel nondũ eſt conuerſa in Luem. huic occurrimus dum toti prouidemus (Verbi gratia) ſi fiat ab aliquo humore, eſt euacuandus.

Quantum ad excrementum (*eſtote in hoc diligen-*

ligentes; vt non Empiricè ſed Dogmaticè ſciatis adminiſtrare Guaiacum & alia) cùm ſecundũ Formam, Putredinem, Caliditatem, & Lentorem peccet, & toto genere ſit præter naturam: iuxta præceptum Gal. 13. Meth. 6. indicat Remedium prorſus euacuans, quod Eradicans poteris appellare. Vt autem naturæ humanæ eſt inimica & aduerſaria indicat Alexipharmacum.

Ratione Putredinis; aduertere oportet, an hoc excrementum ſit putrefactum, vel potius putreſcat. Si putrefactum; quoniam ratione putredinis toto genere eſt præter naturam; indicat Eradicans. vt autem putreſcit, indicat refrigerans, ſiccans: nam calor extraneus, & humiditas, ſunt in cauſa quod materiæ putreſcunt.

Deinde cùm hoc Excrementum Venereum ex neceſſitate ſit Calidum, indicat frigidum: cùm ſit lentum; indicat detergens. Sed quandoque euenire poteſt vt hoc excrementum ſit craſſum; quare indicat attenuans: ſi durum; emolliens: vt contingere poteſt in Lue Melancholica.

Quantum verò ad Læſiones; variæ hauriri debent Indicationes pro varia læſione, de quibus in propriis capitibus. Vt verbi gratia ſi læſio fuerit à Febri; oriuntur Indicationes Febriles: Si Intemperies calida Iocinoris; dyſcraſiæ calidæ Iecoris Indicationes ſe offerent: & ſic de reliquis. Has Indicationes non prorſus dimit-

mittemus, vbi deſcenderimus ad Curationem affectuum hoc eſt Vlcerum & reliquorum.

Quantum ad Hominem; Indicationes ſunt ſumendæ, vt homo ſecundum varias partes eſt ſedes Luis Venereæ. audiuiſtis autem quandoque eſſe Ventriculum, quandoq; Iecur, quandoque Lienem, quandoque Cerebrum, quandoque Vterum. Signa habuiſtis; & in adminiſtratione Guaiaci cognoſcetis quâta ſit neceſſitas huius Doctrinæ. Horum igitur viſcerum calidum innatum indicat Calidum & Alimentum. Calidum ratione temperaturæ: Alimentum ratione ſubſtantiæ. Horum autem viſcerum proportio requirit ſimile; vt Hepar hepaticum: & ſic reliqua. Totum autem corpus humanum ratione Virtutis indicat Alimentum. Cæterum cum non liceat occurrere vel Virulentiæ, vel læſioni, vel homini: ſiue ſecundum totum ſiue ſecundum partem; niſi de toto prouidentia habeatur: ideò toti occurrendum: ſiquidem dum corpora ſunt impura, neque Alexipharmacis, neque Topicis, neque Alimentis occurritur.

Quid autem ſibi velit totius prouidentia, patet ex alibi propoſitis; vt varia prouidentia ſit opus pro diſcrimine ſtatus totius.

Cæterum *vt Patientes vos admirentur*, antequã ad materias præſidiorum deſcenditis, prædicetis quid euenire debeat. Hæc Doctrina pendet à vi Rerum præter naturam, atque etiam Virtutis. Quantum ad res præter naturam, oportet

tet vos ſcire, & digredi, circa vehemẽtiam Luis & Symptomatum; Luis inquam genitæ, non generantis. Nam Lues generans eſt ſignum vehementiæ Luis genitæ. Vt verbi gratia ſi quis læſus eſt à vehementer infecta Muliere; hæc affectio vehemens in Fœmina eſt ſignum vehementiæ Luis genitæ in homine: quare eſt ſatis digredi circa vehementiam Luis genitæ. Primum igitur quantum ad Vehementiam ratione Dignitatis; non eſt eadem vehementia à quolibet vitio venereo: eſt magna differentia: Nam hæc Vehementia ſpectatur vt Lues occupat corporis partes magis vel minus nobiles: Vnde minor eſt Vehementia ſi obſideat Lienem: intenſior ſi Ventriculum: adhuc intenſior ſi Iecur: adhuc magis ſi Cerebrum: & in Fœminis ſi Vterum, intenſior eſt quàm ſi Lienem corripiat. Ratio eſt manifeſta, ex Doctrina Anatomica, partium ratione, quæ magis vel minus ſunt nobiles. Si perpendamus Vehemẽtiam luis ratione Eſſentię, tunc maior eſt Vehementia penes Eſſentiam, ſic vt Luis forma eſt maioris actiuitatis, quomodo cognoſcatur diximus. Præterea eſt intenſior Vehementia, quò Lues magis fuerit putrida, magis calida, magis lenta, magis craſſa, magis dura; qualis potiſſimum eſt Lues Melancholica: & tandẽ qualis eſt Alimentalis; & ratio eſt: quia in hac Virulentia eſt maior receſſus à naturali ſtatu. Violentia ratione facultatis corpus regentis locum habet in Lue Venerea. Si vſque adeo ſit inpenſa

ſenſa Lues, vt oboriantur Conuulſiones, Lipothymiæ, Pulſuum infirmitas, Syncope, & proinde difficilis tolerantia, quæ Vehementia potiſſimum locum habet, ſi Virulentia ſit Alimentalis, & partes ſint exquiſiti ſenſus. Si hæc Lues oppoſito modo ſe habuerit; tunc hęc vehementia erit remiſſior; vt melius pro ægrotante ſit prognoſticandum.

Quantum verò ad Morbos; in his etiam perpendere oportet triplicem Vehementiam; & proinde in Febribus, in Intemperie calida Iecoris, in Obſtructionibus, in Tumoribus, in Bubonibus, in Gummatibus, Verrucis, Puſtulis, in caſu Dētium, in Vlcerib. (ſiue ſit Caries, ſiue Rhagades) diſcurratis per triplicem illā Vehementiam. verbi gratia: in lue venerea vlcus Pulmonis eſt lethale: nam adeſt ſumma Vehementia ratione Dignitatis. Eſt & perpendēda Symptomatum Vehementia: ſed non eſt noſtri propoſiti vt circa has Vehementias in præſentia diſcurramus.

Quantum ad Virtutem, erit eius Vehementia; ſi corpus fuerit boni Temperamenti, boni habitus, in florenti ætate, & fortiter poſſit ſuſtinere Pręſidiorum materias. Contrà autem ſi homo ſe malè habuerit, & virtus fuerit debilis, vt non bene ſit ſperandum. & propterea ſupponēdo Luem Curationem admittere; ratione totius probatur quandoq; Venæ ſectio; propter ſanguinem, qui in Lue Venerea quandoque habet rationem cauſſæ principalis;

quan-

quandoque ſine qua non. Cauſæ principalis, dum Lues generatur ex ſanguine: dum præterea corpus Lue affectum, eſt etiam correptũ inflammatione, morbo ſanguineo. Habet rationem ſanguis Cauſſæ ſine qua non, ſi Lues & reliqua mala fiant non ex Sanguine; ſed ex alia Materia. Et patet ex alibi dictis, in Venæ ſectione eam eſſe ſanguinis copiam vacuandam, quæ peccat; & confertim, ſi vires permittant: quia cum expediat quam citiſſimè extirpare hanc Luem, & ſanguis ſit impedimento; ob id confertim euacuandus., dummodo non ſit prohibens. Quod prohibet in præſentia non eſt Virtus; ſed aliquid magis priuatum, peculiare; vt cum Lues petit Inguina, vnde excitantur Bubones. Teſtatur experientia quandoque per Bubones ſuppuratos & apertos, ex toto extirpatam eſſe Luem; vt non opus fuerit alia medicatione. atque ideò hic motus Luis ad Inguina prohibet Venæ ſectionem: vt propterea Medicus prudens eſſe debeat; & ſi obſeruat Inguina intumeſcere, nullam euacuationem moliatur, ac aduertat an deueniat Inflãmatio & Tumor ad maturationem nec ne. Si perducitur beneficio vel naturæ vel medicamentorum ad maturationem (de quibus ſuo loco) tunc oportet permittere vt locus aperiatur: & vbi locus erit apertus, & egreditur ſanies, ſumma cum prudentia Medicus debet aduertere, an hæc euacuatio per Inguina ſit futura ſufficiens nec ne. Sufficientem cognoſcet, ſi malum

malum ſit recens, ſi non ſint cōiuncta alia Symptomata; ſi copioſa effluat materia.

Contrà verò; ſi oppoſita reperiantur. Si iudicabitis non ſatis eſſe Euacuationem per Inguina; vos eodem tempore debetis Venam ſecare; quia Lues tunc non prohibet, nec periculum eſt vt tollatur ille impetus. Et propterea aduertatis varias Venas eſſe ſecandas, prout ſcilicet varia eſt ſubſiſtentia. Et ideò notandum vt ſciatis curare ægros. Si fuerit Caput, oportet ſecare Cęphalicam modò dextram modò ſiniſtram; prout affectio poſtulare videbitur. Si Ventriculus, ſi Iecur, Baſilicam dextri lateris: ſi Lien Baſilicam ſiniſtri lateris, ſi Vterus potiſſimum expedit Saphenam pertundere.

Sed quò ad Bubones, ſi fortè adeſſent quæ Venę aperiendę in Bubone, vel eſt aliqua ſpes ſuppurationis; & tunc infimas oportet ſecare Venas. Si verò prorſus ſit abolita ſpes ſuppurationis, reſpiciatis ad Subſiſtentiam circa Iecur, & Baſilicā ſecetis. Hæc de Venæ ſectione.

Quò ad Fonticulos cauſſa prouidentiæ totius; ſi contingat vt Lues ſit contumax, non cedat medicamentis; non improbatur vſus Fonticulorum, vt perpetuò hæc Lues euacuetur. Et quò ad locum, ſi fomes fuerit Caput, excitentur vlcera in Brachiis. Si Iecur in Cruribus: ſi Ventriculus, ſi Lien, ſi Vterus, idem fiat.

Medicamenta ratione totius.

Qvo ad Medicamenta, loquemur de medica-

dicamentis primò ratione Totius: ſecundò ratione Virulentiæ Luis: tertiò ratione affectuum, hoc eſt Morborum & Symptomatum.

Quò ad medicamenta ratione Totius, ſunt Lenientia, Præparantia, Purgantia. Roborantia hic locum non habent. Lenientia debent eſſe varia, prout ſuperfluitas varia offertur. Et propterea ſciendum ſi Lues eſſet calidior biliosa, Hiera danda haud foret, ſecus ſi pituitoſa: quia ratione cuiuis perſuaderi poteſt Ventriculum primoſq; ductus tunc repletos eſſe pituitoſa materia, vt ſpeciebus Hieræ vti liceat.

Reliqua tanquam nota omitto, & propterea ſermo habebitur de Præparantibus, quę & ipſa variant pro diſcrimine materiæ præparandæ. Sed hoc loco monendi eſtis, vt ſubinde reſpiciatis ad Luem, & illius vitium: ad Formã, Putredinem, Caliditatem, Lentorem: quandoque etiam ad Duritiem. Siquidem præſtat, eodem tempore præparare materias, vt ſint idoneæ ad exitũ, ſiue ſint Virulentę, ſiue non. Quare conſulo, vt dũ adminiſtratis Syrupos, ratione Formę ipſius Luis, permiſceatis vel Acetoſam, vel Acidũ citri, vel Quinquefolium, vel Capillum Veneris, vel Sonchũ: & pręſertim ſi materia calida pręparãda erit. Si frigida extiterit, reſpicientes ad peccatũ ſecundum Formam Luis, permiſceatis Meliſſam, Corticẽ Citri, Semẽ Citri: modò vnũ, modò aliud: *ne omnes codẽ modo curetis ſicut faciunt Empirici.* Dũ reſpicimus ad vitiũ putredinis, licet permiſcere Acetoſã, Acidũ Citri,

Ace-

Acetũ Adianthum;potiſſimum ſi materia prę-
paranda fuerit calida:vt ſi deſiſtat ab inſigni ca-
liditate, liceat occurrere ſiccis, etiamſi frigida
non ſint:vt eſt Agrimonia, cętera,ſi reſpiciam
ad peccatum, vt Virulentia ex neceſſitate eſt ca-
lida, permiſcere oportet Cichoracea, & ſi cali-
dior ſit, licet permiſcere Violas: & ſi adhuc in-
tenſior ſit caliditas, operę prętiũ eſt ad Lactu-
cam Nymphęam tranſire; Cũm reſpiciendum
eſt ad vitium ſecundum Lentorẽ, licet permi-
ſcere Hordeum, Oximel ſimplex:& ſi viſcidior
extiterit materia licet aſcendere ad Oximel cõ-
poſitum, ad Hyſſopum, ad Praſſium:& hęc cum
vim habeant attenuandi occurrerent etiam
craſſitiei materiæ. Quod ſi contingat vt Mate-
ria duritiem obtineat, debetis permiſcere quæ
conficiũtur ex Pomis, Boragine, Bugloſſa, Li-
quiritia, Althęa, Malua. Si igit̃ ad hæc reſpexe-
ritis, ſcietis varia præſcribere, & variis modis
ęgros tractare. Verbi gratia, ſi materia calidior
erit pręparanda, & adnexa ſit durities Luis, po-
teritis hoc modò pręſcibere Syrupum.

℞. Syrupi de ſucco Acetoſę, acetoſi ſcilicet de
liquiritia ana ʒ ii. Aquæ Hordeaceæ alteratæ
cum acetoſa. Endiuia Boragine, Althea ℥ 4. 5.
vel 6. ſi perpendatis hoc præſcriptum, reſpi-
cit quæ aduerſantur materiæ pręparandę Cali-
dæ, & Lui, vt peccat variis modis. Vnde aduer-
tendum cur in hoc præſcripto propoſuimus
tantum ʒ iiiii. ſyrupi, & ℥ iiii. imò 6. de-
cocti:non alia de cauſſa factum eſt, quàm quòd

 mate-

materiã calidam præparare voluimus:& quod à dulcibus abſtinendum vbi coniuncta eſt Lues calida.

Purgantia.

Quantum ad Purgantia, varia ſimiliter eſſe debent pro diuerſitate ſucci purgandi. Vnde notandum:

Primùm cum in Lue Venerea ob caliditatem, ob exuſtionem potiſſimum vigeant ſucci atri, probari medicamenta ex Polypodio, Epithymo, Helleboro nigro: practici exhibent Pilulas Cochias cum Helleboro.

Secundò notandum; diligenti & exacta Purgatione opus eſſe in hac Lue: quia ſucci in corpore exiſtentes ſui pręſentia prohibent vacuationem Luis, vt non abs re illi Practici ſint laudandi, qui etiam Syrupis compoſitis vtuntur, & repetita etiam purgatione: imò etiam illi qui ſingulis decem diebus dum patiens vtitur Decocto, purgantia exhibent. Nam cum Lues hæc per omnes regiones educatur, & potiſſimum per poros cutis; & expellatur ſæpè in vaporem mutata; dubio procul ſucci in corpore exiſtentes prohibent eiuſmodi euacuationes. Si quis deſideret medicamenti Reſcriptum ſeu Formulam ſeu Syrupi compoſiti; excipiat.

℞. Syrupi de Fumaria cõpoſita, de Polypodio ana ℥ j. ß. Decoctionis Boraginis, Hordei. Endiuię ℥ 3. miſce pro Syrupo. Et ſi deſideratis Syrupum compoſ. magis efficacem, decoctioni addatis fol. Senę ℥ ij.

Sed aduertendum hoc loco eſſe exhibendos Syru-

Syrupos Compoſitos poſt primam Purgationem; hoc eſt inter Primam & Vltimam purgationem; vt ſit interuallum 8. aut 10. dierum. Exhibeatis autem hos Syrupos alternis diebus, & diebus intermediis, & propter caliditatẽ purgantium & Luis poteritis exhibere Decocta ex refrigerantibus, ex Cichoraceis, & ſimilibus. Vt ſi contingat corpus ęgrè perferre calorifica medicamenta, alternis diebus expedit vti Sero Lactis. Hæc de Medicamentis ratione Totius.

Medicamenta Lvis.

Qvantum ad Medicamenta luem reſpicientia (*in quibus proponendis oportet ſumma vti diligentia: quia pace multorum dixerim, pleriq; ſunt, qui quod operantur, ignorant*) non recedentes à Galeno 13. Methodi 6. ex illius loci doctrina colligimus eſſe alterantia & vacuantia: vt omnia ad duo prima capita referantur. Quò ad Alterantia, alterantur qualitate vel recondita, vel euidenti. Si recondita reſpiciunt Luis peccatum ſecundum Formam. Si autem agant euidenti qualitate, aduerſantur Lui vt peccat ſecundum Putredinem, Caliditatem, Lentorem; & quandoq; Duritiem.

Vacvantia Qvatvor.

Qvantum ad Vacuantia, vacuant illa (*dicant alÿ quicquid velint*) vel impellẽdo Expultricem: vel roborando: vel attrahendo: vel ratione caliditatis: vel ratione ſimilitudinis:

quæ Hydrargyro aut Antimonio tribui non poſſunt, *non vtemini vos illis niſi ſumma neceſſitate coacti:* habemus nos præſtantiora & ſecuriora. Sed quænamſunt illa? 1. Guaiacum, 2. Salſa, 3. Chyna, 4. Saſſafras &c.

I.

GVAIACVM.

QVantum ad Guaiacum non expectetis vt vobis explicem quòd ſit bonum, aut malum: Sciamus Guaiacum ſecundum formam eſſe ſimile Naturæ humanæ; & eſſe ſimile facultati Alteratrici; vt huius beneficio facultas Alteratrix corporis melius agat in Materias morbificas. Sed præterea dicimus eſſe amicum Expultrici: Calidũ & Siccum in ſecũdo gradu; eſſe tenue; nõ ita tamen vt non ſit particeps etiam alicuius craſſitiei, ad differentiã Salſæ. Preterea dicimus eſſe Pingue, Acre, & Benè odoratum. Cum ita ſit conſtitutum Guaiacum; nõ difficile erit colligere quæ eius eſſe poſſint facultates: Vnde quantum ad Formam, quæ in Guaiaco ſimilis eſt naturæ humanæ (vt aliqua ex parte corrigere licet ex Galeno vbi agit de Alexipharmacis) vim habet alterandi; vt per Alteratione ̃ ita roboret Alteratricẽ (*nõ alterat Luem, ſunt nugæ*) vt Alteratrix robuſta reddita, adimat Luis actũ ſecundum; vt non poſſit operari: quemadmodum etiam dum Magnes tangitur ab Adamante; Adamas adimit actum ſecundum Magneti: ſed preterea Guaiacũ propter

pter Caliditatem habet vim reſoluendi, imminuendi Luem: propter Siccitatem corrigit Putrediné, propter Tenuitatem poteſt attenuare: propter Pinguedinem emollire: quin imò etiá nutrire, propter Amaritudinem abſtergit: propter Acrimoniam Expultricem irritat: propter ſuauẽ Odorem ſpiritus, reficit. Hoc autem loco notandum Corticem eſſe ſicciorem; vt magis conferat quàm Lignum, ſi Lues eſt vehementioris putredinis: in reliquis lignum eſt anteponendum Cortici.

II.

Salsa.

Qvantum ad Salſam, eſt medicamentum ſecundum formam ſimile Humanæ Naturæ: in actibus eſt Temperatum *(nequaquam calidum vt quidam ſomniant)* ſiquidem neque ſalſum eſt, neque amarum, imò neque Odoratum neque Dulce. Vt hinc liceat colligere Salſam eſſe medicamentũ in actiuis temperatũ; quod ſi aliqua ex parte declinet à temperato, vergit potius ad Frigidum. Siccum eſt in fine ſecundi, hoc eſt in tertia manſione; nam euidentiſſimè ſiccat; vt ferè ad vehementem accedat ſiccitatem; ad Tertium ſiccitatis gradum. Pręterea eſt medicamentum tenuiſſimum quidem ita tenue, vt nequaqã ſit particeps & alicuius aſtrictionis; ad differentiá Guaiaci. Partes omnes Salſa habet vniformes, habet tenuiſſimas. adhęc eſt medicamentum citra Pinguedinem,

dinem, citra Amaritudinem, citra Acrimoniam & citra Odorem.

Differentia inter Salſa & Guaiacum. Cùm Salſa ſit medicamentum ita conſtitutum; quantum attinet ad Formam, quæ eſt ſimilis Naturę Humanę; ſcire debetis, quod tametſi hoc medicamentum ſit ſimile Naturæ humanæ ſecundum Formam: tamen eſt differentia inter ipſam & Guaiacum; vt Salſa poſtponenda ſit Guaiaco. In Guaiaco eſt Forma ſimilis, ſed maioris actiuitatis, vt propterea Salſa minus roboret Facultatem naturalem quā Guaiacum. Quò autem ad Temperiem, ſi hanc ſpectemus ſecundum actiuas qualitates, Salſa eſt magis efficax Guaiaco, Salſa namque magis caſtigat Luis caliditatem: quia imò Guaiacum, quia calidum, non corrigit: ſed potius auget caliditatem. Quò ad Siccitatem, Salſa magis iuuat quam Guaiacum: quia magis corrigit Putredinem luis: ratio eſt quia Salſa eſt ſiccior Guaiaco.

Quò verò ad tenuitatem; Salſa propter ſui tenuitatem pariter eſt anteponenda: citius petit Luem; & eſt quaſi Vehiculum Ligni, quia eſt tenuior, vt mirandum non ſit vt in intenſioribus morbi Gallici doloribus Salſa vtantur Medici præ Guaiaco. Cæterum Salſa ita eſt tenuis, vt ſit prorſus expers aſtrictionis; hinc fit vt noceat calido innato Ventriculi, videlicet diſſipādo: & hoc eſt quod dicunt iſti Salſam eſſe inimicam Ventriculo ratione Formæ *(ſunt Nugæ)* eſt expers aſtrictionis: vt autem Salſa eſt citra

Pin-

Pinguedinem; non emollit, nõ habet vim Nutriendi. Vt autem eſt citra Amaritudinem & citra Acrimoniam, ad differentiam Guaiaci, neq; abſtergit neque irritat Expultricem, quia non eſt acris: vt ſecundum hanc rationem ſit poſtponenda Guaiaco. Poſtremò cùm ſit citra Odorem ſpiritus non recreat ad differentiam Guaiaci. Hæc de Salſa.

III.
Chyna.

Qvò ad Chynam: oportet etiã huius Dotes callere, vt ſciatis quando miſcenda ſit cũ Salſa: quãdo in maiori, quãdo in minori copia. Chyna igitur ſecundũ formã eſt ſimilis Naturæ humanæ: quamuis ſit poſtponenda Guaiaco: in actiuis Qualitatibus eſt temperata: cuius ſignum: quia vt diximus de Salſa neque eſt amara, nec acris, nec Salſa: puto tamen magis vergere ad Frigidum: propterea quod non prorſus ſubobſcura dulcedine donata videtur, quæ nequaquam conſpicitur in Salſa. In paſſiuis Qualitatibus eſt Sicca in primo: vt mirandum non ſit ſi corpora emaciata hanc melius perferant quam Salſa aut Guaiacum. Præterea eſt tenuis: ita tamẽ vt ſit particeps alicuius denſitatis ad differentiam Salſæ. Eſt pinguis dum bona eſt, citra Amaritudinem, citra Acrimoniam, & Odorem. Vnde quantum ad Formam Chyna eſt poſtponenda Guaiaco; quod eſt valentius Alexipharmacum: & æqualis eſſe vide-

tur cum Salſa, Chyna pariter propter Temperiem in actiuis Qualitatibus poteſt corrigere Luis Caliditatem, minus tamen quàm Salſa: propter ſiccitatem quidem corrigit Luis Putredinem, ſed minus quàm Guaiacum, minus quàm Salſa: vt ratione putredinis Luis Chyna ſit poſtponenda & Ligno & Salſæ, propter cõſiſtentiam minus penetrat Salſa. *Salſa omnia excedit in penetrando:* Propter pinguedinem magis emollit, & magis nutrit: vt merito pinguedinis Chyna ſit anteponenda omnibus Alexipharmacis. Vt autem eſt citra Amaritudinem, Acrimoniam, & Odorem: procul dubio eſt poſtponenda Ligno.

IIII.

SASSAFRAS.

QVantum ad Saſſafras, ſecundum Formã eſt medicamentum ſimile Naturæ Humanę, calidum & ſiccum in fine ſecundi, tenue, non pingue, leuiter amarum, acrius Ligno, & odoratiùs etiam. Et ob id quò ad Formam, cũ ſit amica Naturæ humanę, non ita tamen ſicut Guaiacum, propterea roborat quidem facultatem naturalem, verùm minus quàm Guaiacum: propter caliditatem reſoluit, ſed auget caliditatem Luis, in hoc nocet. Propter ſiccitatem ſtrenuè corrigit Putredinem: propter tenuitatem attenuat, penetrat, ſed cum ſit medicamentum non pingue, non alit, non emollit. Propter amaritudinem detergit, ſed minus

quàm

quàm Guaiacum. Propter acrimoniam expultricem irritat. Propter Odorem ſpiritus roborat, reficit, vt propter ſiccitatem & odorem Saſſafras ſit anteponendum Ligno, quia ſiccius, quia odoratius.

Hydrargyrvm.

Qvo ad Hydrargyrum ſecũdum Formam aduerſatur Naturę humanę, eſt Venenũ. Secundum Temperiem eſt frigidum, non ſiccum. Quare antequam tradam Receptum & Guaiaci & aliorum, explicare opus eſſet, *(quoniam hoc negocium difficillimum eſt, & neminem video qui mihi ſatisfaciat)* qua ratione Hydrargyrum per ſuperiora exhibitum, ſit in cauſſa vt Lues Venerea euacuetur.

Nos nugis poſthabitis (vtilitatis veſtrę gratia) dicimus nequaquam eſſe aſſerendum in cauſſa eſſe Hydrargyrum huius euacuationis propter modum attractionis. Nam dum applicatur Cruribus, dum iungitur, fit euacuatio per os, per palatum: *quare vel cæcus videat non fieri illam euacuationem cauſſa attractionis:* nec eſt vt diſcurramus circa attractionis genera: quia eſſet ſuperuacaneum. Concludendum ergò hanc Euacuationem fieri per modum Impulſionis, quia non datur tertium: vt propterea non concurrat Attractrix partium, ſed Expultrix. Porrò Expultrix, hoc eſt, facultas naturalis ad expellendum bifariam concurrit. Vno modo vt roboratur: ſiquidem Expultrix facul-

facultas, quò robuſtior, quò validior fuerit, eò efficacius expellit. Altero modo concurrit Expultrix vt irritetur. In præſentia cuilibet euidentiſſimum eſſe debet non concurrere Hydrargyrum vt vim habeat roborandi Expultricem, hoc enim præſtat Guaiacum; hoc præſtat illud medicamentum quod eſt ſimile ſecundũ Formam, quod non eſt Venenum: vt cum Hydrargyrum ſit Venenum, nequeat eſſe in cauſſa vt expultrix Hydrargyro robur accipiat. Quare ex neceſſitate relinquitur vt Expultrix ad expellendum concurrat: non quia robur accipit; ſed quia irritatur. Irritatur verò ab Hydrargyro; quod Formam habet Naturę humanæ inimicam. Cæterum non hoc ſcire oportet modò, ſed illud etiam addendum, Hydrargyrum non modò eſſe infenſum facultati naturali Expultrici; ſed potiſſimum aduerſari partibus Neruoſis. Nec hoc dictum eſt Chymericum: nam praxim Medicam exercentes, & inter eos præſtantiſſimi quiq; in malis Neruorum, nequaquam vtuntur Hydrargyro ad expugnandam Luem Veneream: *& Experientia quotidiana teſtatur, Artifices deſtinatos effoßioni Hydrargyri (metallicos) quamuis natura ſint robuſti, ex neceßitate tamen affici ſecundum Neruos, vt & plurimum poſt tres vel quatuor annos Tremoribus, & aliis Neruorum noxis corripiantnr.* Vt ſic veriſſimum maneat (cùm Hydrargyrum Naturæ humanæ ſit infenſum, & potiſſimum facultati Expultrici neruorum, qui à cerebro ducunt originem) quòd

quò d ſua forma, mediante frigida qualitate, ita agat in Neruos, vt compatiatur etiam Cerebrum: quod ob ſui robur non ſuſcipit Luem, ſed antequam ſuſcipitur Lues, dum perducitur in Caput non in ſubſtantiam Cerebri (quia non permittit frigidum ſuſcipi in Cerebrum) per Os cum impetu euacuat, vt vi frigiditatis Hydrargyri Lues Venerea ſurſum ad principium Neruorum per modum repercuſſionis impellatur: vnde poſtea facultas Cerebri, ſicuti tempore Sanitatis, ſolet Cerebri excrementa craſſa per Os euacuare, vt videmus accidere in inunctionibus, quod per os fiat Euacuatio propter Hydrargyrum; non ſenſim; ſed cum magna violentia, impetu, ac celeriter per os excernitur materia propulſa ad Fauces, ad venas linguæ, ad gingiuas, quò fit vt partes illæ intumeſcant.

Antimonivm.

QVo ad Antimoniũ: hoc in ſe habet, vt vehementer ſoluat per Vomitũ, & ſeceſſum: ſed quantũ ego experientia potui colligere ac deprehendere rariſſimè Luem ſuperat. Vt hæc mea ſit ſententia, in Lue Venerea deſiſtendum eſſe ab Antimonio, & in reliquis fidendum. Tutius profectò eſt & conſultius vti Guaiaco, Salſa, Saſſafras, China: quã Antimonio & Hydrargyro. Nam hæc Naturæ humanæ ſunt inimica, & Venena: nec vſurpanda, niſi ſumma neceſſitate vrgente.

Cæte-

Cæterum quia Hydrargyrum eſt efficacius illis quæ enumeraui ad debellandam Luem Veneream: quotieſcunque Lues Venerea ad ſummum eſt contumax, & corporis conditio ſeu Virtus permittit, non improbo ſi quis Hydrargyro vtatur; ſiquidem vt prouerbio dicitur, Malo nodo malus eſt quęrendus cuneus. Porrò aduertere oportet dum exhibetur Guaiacum; ſæpè à Medicis peritis id obſeruari (& recte) vt cum Ligno reliqua permiſceant: quæ quamuis ſunt varia: rediguntur tamen præcipuè ad duo Capita: *quod Memoriæ mandare debetis, vt cognoſcatis ſcientiam eſſe breuem, non prolixam reddendam.*

Redigantur igitur omnia ad Adiuuantia & Corrigentia. Ad Adiuuantia: vt Guaiacum citò vincat Luem Veneream. Ad Corrigentia; vt Tutò & cum Iucunditate. Vnde quantum ad Adiuuantia: hæc reſpiciunt vel Luem, vel Luis ſubiectum. Quò ad Luem: ſuo loco intellexiſtis quod in Lue erat neceſſarium plura vitia mente concipere.

Quamobrem quantum ad vitium ratione formę Luis, lignum nullo alio indiget medicamēto: merito cuius Expultrix irritetur vel adiuuetur ad expellēdam Virulentiam Gallicam, non tamen eſt præter rationem ſi Expultrix ſit languida, infirma, aut diminuta adiuuare illam; quæ per plures vias excrementa conſueuit deponere, vt prōptiùs ad determinata loca perueni-

uenіant atque educantur: videlicet per Aluum, per Veſicam, per Cutis meatus ſeu poros.

Sic cauſſa Alui aſtrictæ, licet vti vel Lenientibus vel leuiter Soluentibus: cauſſa Lotij ſeminibus Melonum, Adiantho, Capillo veneris, Rap. feniculi, Semine aniſi: cauſſa Sudoris Carduo ſancto &c. *Sed diligẽter aduertite, ne (quod plerique faciunt) cum iis quæ ſudorem mouent, permiſceatis aluum ſoluentia aut purgantia.* Quod ſi opus ſit, vt exhibeatis ſolutiuum ob aluum nimium adſtrictam, eo die intermittetis Decoctum ligni: ne natura eodem tempore diuerſis motibus affligatur.

De Vsv seu Recta Administratione Ligni.

IAM ad ſequentia tranſeamus: & Primum oſtendamus Quomodo Guaiacum ſit adminiſtrandum.

Secundò quæ debeat eſſe Quantitas.

Tertiò quis Modus exhibitionis.

Quartò Quando hoc medicamentum ſit exhibendum.

Quintò Vbi adminiſtrandum.

Primvm.

QVantum ad primum, dictum modò fuit, quod ſi reſpiciamus Formã Ligni Guaiaci, ita efficax eſſe ad expellendam Virulentiã Gallicam, vt aliud Alexipharmacum non requiratur: attamen non eſt pręter rationem admiſce-

miſcere etiam Adiuuantia ratione Putredinis: quia vt ſcitis Lues peccat etiam ſecundum Putredinem. Vnde Practicantes dum putredo Luis vrget, cum Guaiaco miſcent Corticem, Salſam, & propterea ſunt laudandi.

Et ratio eſt quod ad ſiccandam & ad expugnandam Putredinem, Cortex anteponitur Guaiaco, Salſa etiam, quia eſt ſiccior. neq; tali Lue peccante improbatur Saſſafras ratione ſcilicet Putredinis: vt Saſſafras magis ſiccet quã Guaiacum. Sed præterea cum hæc Lues peccet ratione Caliditatis, ratione Lentoris: quandoque ratione Craſſitiei, quandoq; etiam ratione Duritiei, oportet vos eſſe diligentes, vt ſciatis componere medicamenta.

Ratione igitur Caliditatis Luis, vtile eſt cum Guaiaco permiſcere Salſam, Chinam: nam hęc duo magis poſſunt caſtigare Caliditatem Luis, quàm Guaiacum.

Ratione autem Lentoris, Guaiacum non eget aliqua mixtione prædictorum: nam Lignum magis eſt amarum reliquis.

Si ſpectemus peccatum Luis, quod non eſt ſemper perpetuum ſecundnm craſſitiem: expedit cum Guaiaco permiſcere Salſam, Saſſafras, quandoquidem Salſa magis attenuat, & Saſſafras quàm Guaiacum.

Poſtremò quò ad vitium ſecundum Duritiem, optimum eſt dura exiſtente Lue permiſcere cum Guaiaco Chinam: quia magis emollit quàm Guaiacum, eſt exigua vis emolliendi

in

in Guaiaco, non in Saſſafras, non in Salſa. Hęc de Adiuuantibus vt reſpiciunt Luem.

Svbiectvm Lvis.

QVò ad Luis Subiectum attinet, illud vel eſt Proximum, vel Remotum. Si Subiectum eſt proximum (verbi gratia) Ventriculus, Iecur, Guaiacum non eget aliis, quia propria ſua tenuitate poteſt permeare ad ſedem Luis; quia ſedes eſt proxima. Cæterum ſi Sedes ſit remota Guaiacum eget adiuuante: vt expediat permiſcere non Chinam, ſed Salſam & Saſſafras: nam hæc duo ſubſtantiam obtinent tenuiorem Guaiaco, vt meritò ſi ſedem habeat Lues in Capite, in Artubus, expediat Guaiacum adiuuare Salſa, vel Saſſafras, vel vtroq;.

Alia Adivvantia, præter *Alexipharmaca.*

CÆterùm quoniam non hæc modò Alexipharmaca ſunt adiuuantia, verùm etiam pleraque alia: idcirco expedit, imò neceſſarium eſt pro ſalute hominum cognoſcere quænam ſint miſcenda præter hæc cum Guaiaco. Ratione Luis ſat eſt perpendere vitium ratione Putredinis, Caliditatis, Lentoris, Craſſitiei, Duritiei; non tantum ſecundum Formam, quia non loquimur de Alexipharmacis.

Ratione Putredinis non eſt pręter rationem cum Guaiaco; cum Alexipharmacis permiſcere Quinquefolium, Adianthum.

Ratione peccati ſecundum Caliditatem, ſi Lues ſit iuſtò Calidior, debetis permiſcere Cichorium, Endiuiam, Chichoracea, Sonchum.

Ratione Lentoris, vbi viſciditas eſt intenſa, non eſt præter rationem amariora permiſcere. *Si illa non ſunt in vſu, debetis exiſtimare malam eſſe conſuetudinem, quod Medici hiſce ſimplicibus ſeu herbis non vtuntur*: miſceatis vos Scordium, Braſſium.

Ratione Craſſitiei permiſceatis Radicem ſilicis maris, quia maximè attenuat.

Ratione Duritiei cum Alexipharmacis decoquatis Glycyrrhizam, Althæam, Maluam, & ſimilia. Sed præterea licet etiam aſcendere ad Ammoniacum: quod quamuis non poſſit permiſceri cum Decocto, debet tamen permiſceri cum Guaiaco, dum exhibetur in Puluere, vt ſuo loco docebó.

Ammoniacum.

Adiuuantia & non Alexipharmaca ratione ſubiecti Luis debent varia permiſceri, prout Subiectum Luis eſt varium. Verbi gratia ſi ſedes eſt Ventriculus, cũ Alexipharmacis oportet permiſcere Coriandrum, Myrrham, Abſinthium. Ars medendi hoc monſtrat, quamuis apud pleroſq; non ſit in vſu talis Præſcriptio medicamentorum.

Si Luis ſedes ſit Iecur: ſi contingat vt Iecur ſit calidius (quod ſæpę contingit) oportet permiſce-

miſcere Cichoracea, Hepaticam, Aquam communem; quamuis non improbem Aquas deſtillatas in vaſe Vitreo. *Aqua.*

Si eueniat (quod quandoq; contingere ſolet) vt ſedes Luis ſit Iecur; ſed frigidum ſit vt immineat Hydrops; debetis miſcere Agrimoniam: & loco Aquæ Vinum: *vt mirandum non ſit ſi aliqui Lue affecti obière Hydropici: & alij ob alios morbos propter negligentiam Medicorum.* *Vinum.*

Si ſedes luis ſit Lien, miſceatis Cæterach, Phyllitidem, Cort. Capparum; imò etiã Chalybem: vnde non eſt præter rationem in Lue Venerea, dum adeſt Lienis tumor, cum decocto Guaiaci ſemunciã Vini chalybeati miſcere. *Vinum Chalybatum.*

Si ſedes Luis ſit Cerebrũ, permiſceatis Betonicam, Maioranam, Stæchadem vnum vel aliud, Saluiam, Hyſſopum: odorata vt Cinamomum: & niſi aliquid prohibeat etiam Vinum, *ſiquidem in Oculorum dolore ex Hipp. ſententia vinum meracum exhibitum confert*: quia perducitur ad Oculos per Caput. *Vinum*

Tandem ſi ſedes affecta ſit Vterus: poteſtis permiſcere vel Adianthum, vel Matricariam, vel Artemiſiam: vel Origanum, vel Pulegium: vt niſi aliquid ſit quod calidum prohibeat, ſit etiam deſcendendum ad Myrrham; eo modo qui eſt propoſitus de Ammoniaco.

Corrigentia.

Cæterùm non ſufficit in tradendo Præſcripto Guaiaci vel Recepto permiſcere

Adiuuantia:ſed oportet etiã Corrigentia adhibere. Guaiacũ ratione Formę, quę calida eſt & ſicca, ſimilis Naturę humanæ, tenuis, pinguis, acris, amara, ſuauis odoris: non eget aliquo corrigente, ſed aduertere debetis (& quidem diligenter) an Lues ſit calidior, an cum Lue ſit coniuncta Febris, an Hepar impenſè calidum: tunc licet permiſcere Salſam, Chinam, vt Corrigentia: quoniam Salſa & China, cum non ſint ita calida, imò potius ad frigidum vergunt, poſſunt attemperare Caliditatem Guaiaci: vt non noceat ſua caliditate, ſimiliter corrigi debet ratione exuperantis caliditatis Aqua Cichoraceis, Hordeo, & ſimilibus refrigerantibus. & quia etiam ſiccum eſt Guaiacum, vt ea ratione poſſit obeſſe (non quidem Putredinis, quia ſic iuuat) ſed quia Lues eſt Melancholica, quia patiens ſicciorem habet Ventriculum: quia totus corporis habitus eſt ſiccus: ea inquam ratione indiget corrigente: quare permiſceatis Buglosſam, Boraginem, Maluam: & potiſſimum carnem Pulli, Vituli, vel Caponis ratione tenuitatis: Guaiacum ratione Pinguedinis non eget corrigente, quia non poteſt lædere. Ratione Amaritudinis: ſi contingat vt patiens amaritudinem perferre nequeat, & proinde lædat: non modò Citò & Tutò, ſed etiam cum iucũditate eſt occurrendum: quare conſulo vt permiſceatis Paſſulas, Liquiritiam. Sic ratione Acrimoniæ, & Caliditatis eget Corrigentibus, vt dictum eſt, nec opus eſt eadem repetere. Ratione

tione odoris non eget aliquo corrigente, quia non nocet, imò potius iuuat. Et ſic vt opinor patet qua ratione liceat pleraque ſiue ſint Adiuuantia, ſiue corrigentia permiſcere.

Sed propter Iuniores non erit præter rationem exempli gratia deſcribere medicamentũ quod ſit confectum ad debellandam Luem Veneream: & Iuniores quęſo animaduertant Tripliciter poſſe componi hęc Medicamenta: cum Aqua, cum Iure, & Vino. Cùm Aqua poteritis ſecundum hunc modum præſcribere.

℞. Scobis Guaiaci ℔ S. cort. Guaiaci, Salſæ parillæ añ ℥ ij. Chinæ ℥ j. ß. Aquæ fontanæ ℔ xij. fiat infuſio per diem naturalem, deinde decoctio ad conſumptionem dimidiæ partis pro Syrupo; Poſtea.

℞. Reſiduum colaturæ ex decoctione prima, adde aquæ ℔ xviij. fiat infuſio per tres vel quatuor horas, decoquatur ad conſumpt. tertiæ partis pro potu.

Et hoc loco aduertite circa reliqua medicamenta ſiue ſint adiuuantia, ſiue corrigentia: vel eſſe grata & iucunda; vel ingrata, inſuauia.

Si iucũda, grata, ſuauia; poſſunt decoqui inſimul cum Alexipharmacis ante quam fiat decoctio pro potione: ita tamen vt prudens ſit Pharmacopęus vel potius Medicus; vt iubeat, quæ longiorem decoctionem non perferunt, circa Decoctionis finem illa imponere (vt ſunt Paſſulæ & id genus alia) ſecus ſtatuendum eſt de reliquis, longam coctionem ſuſtinentibus.

Modus triplex co. quendi

Cum aqua.

Quod ſi ingrata ſint; coquantur cum portione Syrupi, non cum toto decocto: vt cum calefit Decoctum, cùm eſt paratum; ex decocti huius ℔ 6. poſſumus accipere ℔ j. & cùm exhibendum eſt imponere herbas, *potiſſimum non recentes, quoniam virides poſſunt eſſe in cauſſa vt ſyrupus corrumpatur*; quemadmodum eſt Borago, Bugloſſa, Meliſſa, Endiuia, virides. Si velletis has herbas decoquere vna cum Guaiaco, haberetis 6. ℔ decocti, hæ ſex libræ ſi darentur per tres dies, procul dubio Decoctum putreſceret; & æger cum nauſea atque faſtidio, imò cum detrimento Decoctum illud putridum aſſumeret.

Herbæ aridæ & virides.

Alter modus eſt, vt niſi aliquid obſtet: vt ſi non putrefaciant Decoctum quæ imponũtur, & herbæ exiccatæ decoqui poſſint eo tempore, quo decoquitur Guaiacum, cum ſupponamus has herbas & medicamenta eſſe ingrata, ſi volueritis ſine aliquo artificio hæc ingrata medicamenta decoquere: tunc Decoctum non pro Syrupo, ſed pro Potu redditur ad ſummum ingratum: quia (vt ſcitis) capimus reſiduum, videlicet Guaiacum & reliqua medicamenta, & cum Aqua decoquimus pro potu: vt potus ingratus atque iniucundus euadat. Quare ſciatis ordinare, & iubeatis, vt dum paratur Decoctũ ex Guaiaco; ex 12. ℔. Aquæ ſuperſint 9. non 6. Hac facta Decoctione ad cõſumptionem ℔ 3. poſtea fiat colatura: & accipiatis reſiduũ Guaiaci; Salſæ, & reliquorum, quæ ſunt Alexiphar-

pharmaca, & cum aqua fiat potio, poſtea accipiatis illas 9. ℔. quæ erant præparatæ pro Syrupo, pro Decocto, non pro potu;& imponatis in illis 9. ℔. decocti herbas illas ingratas, & fiat decoctio ad conſumptionem partis tertiæ, tunc remanebunt ℔ 6. quibus vti oportet pro Syrupo. Sic igitur Guaiacum cum Aqua præparatur. Cum iure verò hunc in modum: Cum iure

℞. Guaiaci, Chinæ ana ℥ j. ß. Salſæ ℥ j. Aquæ ℔ vj. Fiat infuſio per 24. horas, deinde adde carnis pulli ℥ j. Fiat decoctio ad conſumptionem medietatis. Quò ad potum tradendum eſt præſcriptum vt prius.

℞. Quod reſiduum eſt. Aquæ ℔ x. fiat decoctio ad conſumptionem ℔ 3. pro potu. Notandum diſcrimen inter hoc receptum & prius:nam in priori medicamento appoſita eſt magna quantitas Guaiaci & reliquorum : in hoc doſis eſt exigua:Salſa fuit impoſita ad ℥ j. Lignum & China ad ℥ j. ß. eſt exigua quantitas,aquę etiam copia exigua, ratio eſt,quoniam quoties ita paratur Decoctum, non poteſt durare. Similiter corrumpitur ratione Carnis: vt ſi tempus ſit calidius: non liceat ordinare hoc medicamentum in magna copia, ſed exigua, & ea portione, vt medicamentum ſolum per vnũ diem perduret. Præterea notand. Salſam eſſe poſitam in minori Doſi, quia plꝰ iuſto ſiccat;& magis quàm China,& dũ vtimur Carne ſemper reſpicimus ad corporis maciem:

& ob eandem rationem Guaiacum nõ excedit doſin Chinæ: quia China vt pinguior, eſt antepenenda Guaiaco: ideò oportet rectè calere naturam medicamentorum.

Et hoc loco notandum etiam cùm reperiantur nonnulli ęgri, qui pro potu vti iure, aqua decocta cum Carne non poſſunt: non eſſe à ratione alienum vt poſt potum decoquatur Caro, quemadmodum etiam de herbis iniucundis dictum eſt. Deinde aduertere etiam oportet, non eſſe faciendam decoctionem in iure; nam cùm opus ſit longa decoctione, Syrupus vel decoctum illud Salſum euaderet.

Decoctum ex Vino. Poſtremò cùm liceat quandoque vti Alexipharmacis cum Vino, vt ſuo loco diximus, poteritis hunc in modum præſcribere.

℞. Guaiaci ℥ ix. Corticis ℥ iij. Salſæ, Saſſafras ana ℥ j. Aquæ ℔ xij. fiat decoctio per infuſionem ſcilicet artem, ad conſumpt. trium partium. Erant ℔ xij. quare remanebunt ℔ iiij. Deinde adde Vini generoſi ℔ iij. & fiat leuis decoctio, *quoniam vinum non debet diu decoqui*; deinde cola exprimendo pro Syrupo; pro Potu.

℞. ℔ xvj. & quod reſiduum eſt decoquatur ad conſumptionem dimidij, deinde adde Vini ℔ iiij. miſce pro potu. Hæc igitur dicta ſint de mixtione Guaiaci cum reliquis, ſiue ſint Alexipharmaca, ſiue alia medicamenta, vt ex his pateat etiam qua arte liceat miſcere Salſam

cum

eum reliquis,atque etiam Chinam(Verbi gratia) propter Iuniores.

℞. Salſæ ℔ 5. ſem. Coriandri ℥ ß. Aquæ ℔ x. fiat decoctio ad conſumptionem pro Syrupo. Hoc loco notandum poni Coriandrum vt corrigatur Salſa, nam Salſa (vt ſuo loco intellexiſtis) omnis aſtrictionis expers eſt; vt noceat hac parte Ventriculo. Et hæc de primo.

Secvndvm, Qvantitas Doſis.

Secundum propoſitum explicandum erat de Quantitate, hoc eſt; quæ ſit Doſis accõmodata morbo Gallico affectis. Syrupi eſt ab ℥ iij. ad ℔ j. hoc ſolum notandum, maiorem doſin eſſe exhibendam ante Prandium, quàm ante Cœnam. Et ſic debetis intelligere, ne erretis, ſicuti faciunt qui & manè & ſerò dant 7. vncias decocti. Si manè exhibeatis ℥ vij. veſperi ante cœnam exhibete ℥ v. ratio eſt, quia inter Prandium & Syrupum veſpertinum eſt minus interuallum, quàm inter Cœnam & Syrupum matutinum (verbi gratia) exhibemus Syrupum hora x. Prandium eſt hora xiv. ſecundum Syrupum hora xxi. Cœnæ hora xxiiij. Et ſic ſunt horæ xix.

Quò verò ad doſin Pulueris Guaiaci & reliquorum, poteſtis exhibere à ℈ j. ad ℈ iiij. propter Iuniores ſic poteritis ordinare:

℞. Pulueris Guaiaci Salſæ añ ℈ ij. Betonicæ ℈ j. cum Syrupo de Betonica, ſiant pilulæ,

 & po-

& poteritis duabus vicibus exhibere. Imponimus Betonicam, ſupponentes fomitem & ſubiectum Luis eſſe Caput.

TERTIVM, MODVS.

QVò ad Modum exhibitionis, non modò in forma liquida, ſed etiam in conſiſtente oportet exhibere: ſiquidem Guaiacum efficaciter agere debet. Id fiet ſi cum decocto exhibeantur Pilulę & Electuaria confecta ex Guaiaco. Pręterea vt ſtrenuè agat, id requirēte paſſione Luis, pręſtat decoctum actu Calidum exhibere: Ita enim melius prouocat ſudorē, melius penetrat: atque hinc melius venas ingreditur, & melius agit in facultatem & Alteratricem & Expultricem. Notandum autem circa ſudorem, vt prouocetur vel pannis calidis, vel cucurbitis repletis aqua. Propono multos modos, quia Experiētia probaui, alios melius hoc modo, alios alio ſudare. Poteſtis Cucurbitas applicare axillis, eſt res certa: licet vti tegulis, hypocauſtis vulgatis. maximé etiam probatur nouum illud Inſtrumentum Ligneum. Et ſi contingat vt Lues ſit Melancholica: corpus aliqua ex parte vergat ad ſiccitatem; vtile eſt ſudorem prouocare Aqua dulci, ſed ſit actu calida: Ideò ne comittatur error in primis illud obſeruandum, vt ſudor prouocetur non illico aſſumpto Decocto, ſed per horam poſt aſſumptionem. Et ratio eſt, quia operæpretium eſt, vt hoc medicamentum aliquantiſper moretur

Nota, nouū Inſtrumē-tum.

Aqua dulcis.

tur

tur in Ventriculo, donec deducatur ad actum.

Reliquum ſeruandum eſt, vt panni qui inficiuntur ſudore, non ſimpliciter ſiccentur ſub radiis Solis, vel beneficio ignis, ſed eſt neceſſarium lauare, vt Lues illa per ſudorem extracta ex toto deleatur. *De ſudariis ſiccandis.*

QVARTVM, QVANDO *Agendum.*

QVò ad Caput, Quando agendum? procul dubio dum eſt præſentia huius Luis, & nihil prohibet, quò ad Luem, non modò per 30. aut 40. dies, ſed per 60. & plures exhibere debetis Decoctum. Experientia ſæpè obſeruaui, cum miſeri Patientes ad Medicos acceſſiſſent, & malum adhuc recens eſſet, Symptomataque mitia; decoctum exhibitum per xv. dies non planè ſuſtuliſſe Luem Veneream, ſed imminuiſſe tantùm. Quare exhibeatis ad minus per 40. dies.

Et ſi cōtingat vt Lues perſeueret; poteſtis & vos perſeuerare in Decoctis: ſed ſufficit ſemel exhibere. Quando verò ad ſummum pertinax eſt malum & non licet homines diu detinere in Cubiculis; poteritis ſingulis diebus manè exhibere quoddam Electuarium per horas 4. ante prandium: & vel calidius, vel frigidius, pro conſtitutione aut temperamento laborantis. Vt ſi calidius ſit corpus: ſi homo calidioris ſit Iecoris, hunc in modum.

℞. Salſæ ℥ j. ß. Lingui Guaiaci ℥ ß. Pulue-

ris

ris ſonchi ℨ 5. Hepatis lupi ℥ j. conſeruæ Cichoreæ ℔ ij. ß. cum Syrupo de Stechade, fiat Electuarium Doſis, ſit à ℨ ij. ad ℥ j. Notate hoc loco obiter Salſam & lignum reſpicere Luem (ſunt enim Alexipharmaca) Sonchus reſpicit Hepar calidum, ſimiliter & Cichoriũ: pariter etiam Hepar Lupi. Et hoc Electuarium potiſſimum probatur in Lue Venerea, cuius Fomes eſt Iecur, Recipit conſeruæ ℔ ij. ß. cuius compoſitionis & quantitatis hæc eſt ratio: vt pro ſingula vnica ſit ℨ j. pulueris.

Si contingat vt corpus ſit frigidum poteſtis ſic præſcribere.

℞. Guaiaci ℥ j. ß. cort. Salſæ ℥ ß. pulueris Agrimoniæ ℨ ß. Hepatis Lupi, Mitridati veteris, confectionis Cypheos ana ℨ iij. conſeruæ ex foliis viridibus Agrimoniæ ℔ iij. cum Syrupo de Agrimonia fiat Electuarium. Doſis vt prænotatum. Tantum ſit dictum quod attinet Quando agendum, cùm reſpicimus ad pręſentiam Luis. Si reſpicimus ad prohibentia, ſciatis Cauſſam morbificam, & Virtutem (ſi copioſa ſit) ſua præſentia prohibere ne demus Alexipharmacum: hanc ergò decet euacuare, & purgare corpus. Et quanquam initio corpus eſt mundatum: tamen cùm ſubinde noua excrementa generentur, niſi à natura ſufficiens fiat Euacuatio: debetis illam adiuuare Clyſteribus, imò etiam Soluentibus: exhibendo ſingulis decem diebus aliquod Soluens; de quo ſuo loco diximus.

Clyſteres.

Cibus

Cibus etiam ſua præſentia prohibet; quare non detis decoctum dum Ventriculus eſt repletus cibo; Sed quatuor horis poſt cibum.

Sed quomodo prohibet Virtus? non prohibet ſimpliciter, & ratione Qualitatis: quia Virtutis organum hoc eſt Calidum innatum iuuatur à calido, ſed prohibet ratione ſuæ Subſtantiæ; quæ ſanè diſſoluitur ſi diutius iuſto, ſi tempore calidiori, exhibeatur. *vnde ſatis mirari non poſſum, quod aliqui ſibi imaginantur, optimum tempus exhibendi Guaiaci, curationis per Lignum Guaiacum inſtituendæ, eſſe mediam AEſtatem.* Certè Virtus prohibet ne faciamus, quia calidi innati ſubſtantia diſſipatur duplici ratione, primò vi Guaiaci, quod eſt in cauſſa vt fiat ſudor, expulſio, diſſolutio ſubſtantiæ calidi innati: deinde quia non licet decoctum exhibere, niſi patiens Soluentibus vtatur, vtraque diſſipant Calidum natiuum.

Et ſi autem frigidiori aëre exiſtente; ratione pugnantis Qualitatis, non liceat adminiſtrare Decoctum Guaiaci: nihilominus poſſumus aërem frigidiorem cũ calidis corrigere, vt eam ob cauſam minus noceat quàm Æſtate. Optimum igitur & maximè oportunum tempus quo exhiberi debet Guaiaci decoctum, eſt intermedium temperatum: quod non nimis eſt calidum, neque etiam frigidum.

Præterea notandum dum exhibetur Decoctum, non debere nos in id tantùm intentos eſſe, eò reſpicere, vt ſudor prouocetur; nequaquam.

quam. Dictum enim fuit, & rei natura hoc docet, Expultricem non vnius ſed omnium partium corporis reddi robuſtam virtute Alexipharmaci ad expellendam Luem, vt Expultrix indifferenter expellat, quandoque ad vnam, quandoque ad aliam partem. Quòd ſi contingat (quod raro euenit) vt natura ducat Euacuationem Luis per Aluum; non debetis prouocare Sudorem: non debetis euertere optimum opus Naturæ; quia noxiam materiam expellit per locos conuenientes.

QVINTVM, VBI Agendum.

QVò ad Vbi Agendum: hoc medicamentum quod conficitur ex Guaiaco & reliquis, poteſt adminiſtrari & reliquis corporis partibus, pro varia Luis ſubſiſtentia. Vt ſi Lues ſubſiſtētiam habet ſecundum partes internas, per Os hoc medicamentum eſt exhibendum: ſi extra; variis partibus, prout variè ſunt affectæ. Verbi gratia, ſi vlcus eſt in Crure, Cruri applicandum medicamentum. Et ſic de reliquis.

DE HYDRARGYRI COMpoſitione.

CÆterùm cùm quandoq; eueniat, vt non poſſit hæc Lues vinci propoſitis medicamentis; vt neceſſe ſit (gratia ſalutis & vitæ, ægrotantis) confugere ad Hydrargyrum: in primis aduertatis, quæ debeat eſſe compoſitio antequam

tequam deſcenditis ad huius vſum. Quare ſcire vos oportet Hydrargyrum egere & Adiuuante, & Corrigente.

Quantum ad Adiuuans; ſi conſideremus Hydrargyrum ratione Formę, non eget Adiuuantibus, ratio eſt, quia quæ reſpiciunt formã Hydrargyri, ſi debẽt eſſe Adiuuantia vim Hydrargyri, neceſſe eſt vt formam habeant ſimilem Hydrargyro: quare hæc forma eſſet venefica, nam eſt addendũ Venenum Veneno: Præterea neque licet ita diſſimilibus vti, hoc eſt quæ ſunt diſſimilia ſecundum formam: nam vt adiuuent tantùm abeſt, vt potius impediant, quare in Compoſitione Hydrargyri Adiuuantia nequaquam debent adiuuare à tota Forma; ſed per manifeſtas Qualitates.

Quæ ſunt illæ Qualitates manifeſtæ? Ego has eſſe puto: tenuitatem, acrimoniam, amaritudinem, propter tenuitatem medicamenta quæ miſcentur cum Hydrargyro iuuant penetrationem: eget autem penetratione Hydrargyrum quia frigidum eſt, præterea Adiuuantia tenuis ſubſtantiæ ſunt amara, quæ etiam valent ad Luis deterſionem: illa igitur permiſcere cum Hydrargyro licet, adiuuant etiam quæ habent acrimoniã: nam quæ acria ſunt, habent vim mordicãdi, irritandi Expultricem: cuiuſmodi eſt Caſtoreũ, Baccæ Lauri, Baccæ Iuniperi, item Olea ex his. Dantur denique adiuuãtia propter Craſſitiem; cuiuſmodi eſt Cera, quę vt nulla ex parte lædat poteſt ablui cum deco-

ćto

cto Baccarum Lauri, vel Praſſij. Cera autem adiuuat propter ſuam conſiſtentiam, quæ eſt in cauſſa vt Hydrargyrum diutius permaneat; non ita fluat, ſed adhęreat Cuti, & in mora melior fiat actio. Sed quæ habent vim corrigendi ad differẽtiam adiuuantium, coneurrrere poſſunt nõ ſolum à qualitate manifeſta, ſed etiam à tota forma. Veluti eſt Saliua humana & præſertim Hominis ieiuni: quę Hydrargyrum ſolet extingui: præterea ſunt etiam Antidoti: Theriaca, Mitridatum ratione Qualitatis, quæ vim habent corrigendi, ſunt calida, pinguia, odorata.

Nota. Hydrargyrum ſi rectè adminiſtretur, plurimum prodeſt ad expurgandam Luem Veneream. Sed ſi error committitur in eius adminiſtratione (cùm ſit venenum) quandoque ſolet eſſe in cauſſa Morborum maximi momenti, quandoque etiam Mortis: vt propterea neceſſarium ſit explicare, qua ratione Hydrargyrum miſcendũ ſit cum reliquis medicamentis. Quæ reſpiciant formam Hydrargyri audiuiſtis: In præſentia pergentes dicimus, quæ reſpiciunt frigiditatem Hydrargyri, concurrere Caliditate, Pinguedine, Odore.

Nam Hydrargyrum vt eſt frigidum, eget calido, vt magis penetret, propterea quod eſt calidum habet vim abſumendi, reſoluendi: vt propterea non ſit præter rationem admiſcere Oleum ex baccis Lauri confectũ, ex baccis Iuniperi: item Vinum, antidotos Theriacam, Mitrida-

tridatum, quas antidotos in præſentia perpendo, vt medicamenta calida.

Præterea miſcenda ſunt Pinguia, velut eſt Axungia ſuilla: nec abſque ratione, quoniam cum plus iuſto exiccarentur horum medicamentorum vſu Nerui, & partes motui voluntario deſtinatæ, egent humore oblinēte: confert inſuper ad hoc quoque Axungia Suilla, vt ſui conſiſtentia permaneat Hydrargyrum, permiſcenda ſunt etiam Odorata vt Aromata, & Crocus potiſſimum. Nam ratione Hydrargyri & proinde ratione Veneni, Spiritus facilè lędūtur. Hanc noxam corrigimus Aromatibus, & præcipuè Croco, quia in Croco eſt duplex facultas, non modò Corrigens, ſed etiam Adiuuans. Corrigens, quia ob gratum odorem Croci, reficiuntur Spiritus. Adiuuans, quia Crocus ſponte & facillimè petit Caput. Dum vtimur Hydrargyro, noſtrum eſt inſtitutum vt petat Caput, quare habet rationem Vehiculi & Adiuuantis. Sed aduertendum dum hæc & ſimilia permiſcentur cum Hydrargyro, vt cū mediocri non inſigni copia miſceantur, ne vis Hydrargyri minuatur. Et notate, cum Medici in Lue Venerea Inunctione pariter & Suffumigio vtuntur; tutius eſſe & minus periculoſum, vti Inunctione, nam ſuffumigium petit partes ſpiritales; quanquam ſi patiens ſit robuſtus ſecūdum Thoracem & Pulmonem, & malum ſit pertinaciſſimum, licet etiam ad Suffumigium aſcendere, quod ea ratione, quia ſuffumigium Suffumigium

 vt pu-

vt puto eſt efficacius inunctione, quoniam vapores inſpirati & per os & per nares, petũt Caput, Cerebrum, vt inſurgat & ad Expulſionem irritetur. Vtriuſque exempla propter Iuniores ſubiiciam: Prioris hoc eſto.

℞. Hydrargyri ſaliua ieiuni extincti ℔ 5. Axungiæ ſuillæ ℥ iij. miſce ſumma cum diligentia per horam, deinde adde Olei Laurini, de Iunipero, Viperini ana ℥ j. miſce per ſemihoram, adde Pulueris Caſtorei ʒ iii. Baccarum Iuniperi. Baccarum Lauri ana ʒ ii. Et hic puluis ſenſim aut lentè proiiciatur in medicamentum: adde deinde Croci ℈ ß. Ceræ lotę in Maluatico ℥ j. miſce per duas horas. Poſterioris hoc ſit.

℞ Præcipitati ℈ j. Hydrargyri ſublimati, Sandaracę Gręcorum, Auripigmenti ana ℥ ß. Baccarum Lauri. Iuniperi ana ℈ iv. cum reſina Terebinthina diluta in decocto baccarũ Lauri fiat paſta pro Suffumigio. Hæc dicta ſint de Compoſitione Hydrargyri, nunc de Recta eiuſdem adminiſtratione: quę in his 4. conſpicitur; videlicet: Quantum, Quomodo, Quando, & Vbi: his rectè intellectis citra periculum Hydrargyro vti poterimus; ſecus neglectis.

I. Primò igitur quo ad Quantum agendum, aduertere oportet, ex propoſito medicamento accipiendam eſſe Doſin, verbi gratia tota quantitas erat 14. vel 15. Vnciarum, Vos debetis capere eam Doſin qua artus inungantur, debet autem ea eſſe quantitas, vt modò capia-

tis ℥ j.

tis ℥ j. modo ℥ ii. modò ℥ iij. modò ℥ iiii. Quid eſt quod hanc Doſin docet? Eſt Actio Luis; prout cognoſcetis & vehementiorem & remiſſiorem eſſe actionem Luis: ita debetis & magis & minus inungere artus.

II. Quò ad Modum; obſeruate vt medicamentum quod inungitis ſit actu Calidum: & vt fiat inunctio fricando: ſed conſulo vt fricetis Chirothecis, non nudis manibus: & frictio fiat à partibus Inferioribus ad ſuperiores: non à ſuperioribus ad inferiores: vt vis vnguenti per poros melius ingrediatur: *ſiquidem cutis pori propter frictionem à ſuperioribus ad inferiores partes clauduntur: ab inferioribus ad ſuperiores reſerantur.* Vnde cum hic ſit Modus ſeruandus, vt medicamentum ſit calidum; & fiat manibus fricando: varius eſſe poteſt ſecundum magis & minus; hoc eſt vt Inunctio ſit magis vel minus calida: adminiſtretur vel intenſiori vel remiſſiori frictione.

Et ideò reſpiciatis ad paſſionem Luis: vt pro difficiliori paſſione calidius ſit medicamētum & vehementior fiat frictio, & vt medicamentum detineatur ac penetret: vt non modò calidum adminiſtretur, ſed etiam ſeruetur actu calidum. Quare partibus inunctis applicetis petias lineas & intus immittatis ſtupam confectam ex Cannabe.

III. Quò ad quando agendum, oportet reſpicere ad pręſentiam Indicantis, hoc eſt ad pręſentiam Luis; & ad id quod prohibet. Igitur fiat

Inunctio dum adeſt præſentia Luis: ſi non adeſt, non debetis inungere. Et licet iũgere non ſemel tantùm, ſed bis, ter, aut ſæpius. Verum conſulo vt non excedatis ſeptem vices; quia ſi non expuit in ſeptem vicibus, nulla ſpes eſt. per præſentiam Luis non tantum intelligimus Luem præſentem, ſed quæ ſimul cum præſentia indicat: ſeu quando non cedit, non euacuatur.

Nam ſi verbi gratia incipiat aliquis expuere poſt ſecundam Inunctionem; ſat eſt ter inungere non vltrà, quia illa Lues quamuis ſit præſens tamen expurgatur: non eget noua Inunctione.

Sed quid eſt quod prohibet? Inprimis quod prohibet eſt materia replens totum corpus. Itaq; non inungetis corpora, niſi antea totum ſit expurgatum. Nam vbi totum eſt repletum: materia illa impedit, quo minus vis Hydrargyri poſſit permeare: debet enim aluus quotidiè liberè fluere. Præterea quod prohibet eſt materia quæ replet Ventriculum; itaq; inungatis corpus vacuo Ventriculo; quatuor horis ante Prandium: idem de Cœna eſt intelligendum, vt & illa ſit concocta.

Vnde optimè, & methodicè Practicantes progrediuntur, qui ſingulis diebus Clyſteribus vtuntur cum æger non excernit. Eſt & Virtus debilis, inter ea Quæ prohibent numeranda; ſecundum partes & ſecundum totum: Secundum Partes, dũ verbi gratia adeſt Vlcus, adeſt mor-

morbus aliquis in partibus oris, in præſentia, ſeu antè extiterit: morbus ille nobis manifeſtare poteſt, partem illam eſſe imbecillam.

Et quæſo aduertatis, *ne decipiamini*, non prohibet Inunctionem quodlibet vitium preteritum oris, nam hoc vitium poteſt eſſe duplex: ex Lue Venerea: & poteſt eſſe aliunde contractum: ſi ſit vitiũ ex Lue venerea; Vlcus in Lingua, in Ore, & Labiis: & hoc vlcus ſit ablatum, non ſit amplius: poteſtis inungere, quoniam non adeſt prohibens imbecillitas. Sed ſi quis reperiatur, qui non ſit correptus Lue Venerea, & ſit obnoxius Anginæ, Inflammationi gulę; & poſtea corripiatur Lue Venerea, nequaquam vti debetis Inunctione; *quia procul dubio Angina excitabitur.*

Ad hęc quod prohibet ratione Virtutis partis, eſt Virtus quę pertinet ad Neruos, quoties curabitis Lue affectos, & ſint vel correpti, vel etiam admodum obnoxij Stupori, Paralyſi, doloribus articulorum: qui tamen affectus non ſint Gallici: ibi Virtus quoque prohibet: quia procul dubio ex toto adimetur vis illa quę pertinet ad Neruos.

Quò ad Virtutem ratione totius, prohibet quoties adeſt Febris; ſiue ſit Venerea, ſiue non: Et ſi contingat vt patiens non febricitet, & faciat Inunctionem, ſequatur autem Febris, non pergatis.

Prohibet & Macies: ſiquidem & hæc eſt ſignum Virtutis debilis ſecundum totum: ſimi-

liter etiam vbi Pulſus eſt debilis. Idem ſi patiens eſt Puer: quia non poteſt perferre illam Inunctionem, & Neruorum adeſt infirmitas. Neque etiam Senes inungere debetis: nam hæc ætas ſignificat Virtutem ſecundum totum ita conſtitutam, vt prohibeat Inunctionem.

IIII. Quò ad Vbi Agendum, oportet inungere artus citrà articulos; inungatis inter articulum & articulum. Quid ſit agendum poſt inunctionem, ne noceat (*quia facilè eſt vt quamuis omnia adſint quæ propoſita fuêre aliquod occurrat detrimentum*) animaduertere debetis dũ eſt adminiſtrata inunctio, an virtute inunctionis fiat Excretio necnẽ, nam niſi eò reſpiciatis, quando ſuccedit Euacuatio, & quando non; dubio procul mori poterunt Homines. Si ergò ſuccedat Euacuatio, iubeatis vt patiens Aurum contineat in ore, nam ea eſt affinitas inter Aurum & Hydrargyrum, vt dum protruditur ab Expultrice Capitis in Os non ita inficiat oris partes; quia adhæret auro.

Præterea quia vi huius Inunctionis, vniuerſus Cubiculi aër inficitur; ne æger prauum hũc aërem inſpiret: iubere debetis vt aër corrigatur odoratis, & vt vergat ad calidum. Et quemadmodum dictum eſt, partes etiam inunctæ tectæ & calidæ ſeruentur. Dum autem mediocris facta eſt Euacuatio, & vos perſpectum habetis Hydrargyrum penetraſſe: optimum eſt occurrere artubus, vt Neruoſæ partes nequa-

quam

quam afficiantur; propterea iubeatis poſtquā moderata eſt facta euacuatio, vt artus abluantur vino Maluatico, vel quotidiè, vel ſaltem alternis diebus. *Maluaticum.*

Nec præter rationem erit, vbi adhuc copioſior facta erit Euacuatio vt foueatis artus Vino, quod ſit alteratum cum lacte, & tandem poteſtis etiam inungere artus Melle, vnà cum Caſtoreo vel oleo ex Caſtoreo. *Vinum.*

Tandem abſoluta purgatione probatū Balneum ſecundum totum corpus: quod Balneum debet eſſe actu ita calidum, vt ſudet. Eſtque optimum vt paretur ex aqua communi alterata cum Saluia, Betonica, Calamento montano, Iua, Dictamo cretico. Si corpus fortè ſiccius eſſet inungatis artus oleo de Caſtoreo confecto in duplici vaſe cum vino; conſulo etiam vt oleo addatis magnas antidotos: vt in hoc imitemur Galenum, qui paſſim poſt adminiſtrationem Opii iubet vti calidis: vt deleamus vitium quod ab Opio excitatum fuit. Idem igitur eſt ſeruandum ſiue fiat Inunctio, ſiue Suffumigium; nam eadem eſt ratio. *Opium.*

Sunt autem non tantum inungendi artus ſecundum articulationes, & ſecundum reliquas partes: ſed etiam ſecundum ſpinalem medullam, & proinde Vertebras (loquor de inunctione quæ corrigit nocumentum Hydrargyri) & ob hanc cauſſam probantur etiam magnę Antidoti cum Conſeruis capitalibus & foliis Auri. Hoc modo.

℞. Mitridati antiqui ʒ ii. Conſeruæ ex floribus Roriſmarini, ex floribus Betonicę añ ℥ j. fol. auri nu. vii. cum Syrupo de corticibus citri fiat Electuarium. Doſis ʒ ii. ad iij.

Si contingat vt afficiantur Oris partes, & Vlcuſcula oris oriantur: poteritis conficere medicamentũ ex Cornu cerui, ex Scabioſa, Quinque folio, Virga aurea, cum foliis auri: ſic vt in puluerem redigantur, & partibus vlceratis admoueantur. Si hinc proueniat Vlcus, quod nimio calore detentus fuit & coopertus ęger: vnde ſanguis contineri nequit prę magna copia; capiatis puluerem roſ. rub. cum puluere Mirtillorum & Sumach ana ℈ 5. excipite cum ſucco Plantaginis, & immittite intra Palatum: alioqui accidere poſſet vt magna ſanguinis copia euacuaretur, quod non careret periculo.

SI NON FIAT EVACVATIO QUID AGENDUM.

NEceſſe eſt vt medicamẽtis vtamini, quorum Virtute Hydrargyrum extra corpus trahatur; etenim nequaquam in corpore manere debet. Hoc in caſu maximè probatur medicamentum, cuius beneficio copioſus ſudor erumpat. Habeo ego Nobilem; qui per quinque vices inunctus eſt: non expuit tamen: nihilominus innumerę Puſtulæ ſecundum Frõtem & Caput erumpunt: cum ergò non ſuccedat Euacuatio, prouoco ſudorem in Hypocauſto: impero Balneum, quod ita calidum eſſe debet,

Exemplum in Nobili.

debet, vt ſudor erumpat. Vt efficacius ſudor prouocetur, debetis aquam Balnei alterare cũ medicamentis calidis, de quibus ſupra audiuiſtis; videlicet Calamento montano, Carduo ſcilicet Dictamo cretico: vt liberrimè à centro ad circumferentiam attrahatis Hydrargyrum, & cum illo Luem Veneream, nec ſufficit vnica vice Balneo vti, ſed debetis ſubinde repetere.

Aduertere autem debetis quandoque Vires adeò eſſe robuſtas vt omnem violentiam ferre poſſint: quare ſi non poſſint Balnea perferre, inungantur illis artus. probatur Inunctio etiã poſt Balneum facta. Supra dixi non tantum artus inungendos eſſe, ſed etiam vertebras oleis de Caſtoreo, de Coſto: quę debent decoqui in duplici vaſe cum Vino, cum rebus iam propoſitis calidis, & cum Aromatibus vbi hunc in modum eſt paratum Oleum & decoctum in duplici vaſe ad conſumptionem Vini: poſt colaturã miſceatis Ceram lotam in vino maluatico generoſo. & addatis Folia Auri. hæc inunctio mirificè proderit, cuius deſcriptionem ſubiiciam propter Iuniores.

℞. Olei de caſtoreo de coſto ana ℥ iii.
Vini aromatici ℔. 5.
Dictami cretici.
Calamenthi montani. Cardui ſ.
Guaiaci ana ℥ iij.
Cinamomi macis ana ʒ j.
Vrgente neceſſitate ſem. ſinapis ℈ ij.
Contundenda contundantur craſſo modo,

& fiat infuſio per 12. horas: dein decoctio in duplici vaſe ad conſumptionem vini, coletur, & ſeruetur hoc oleum in vaſe vitreo.

℞. prædicti olei ℥j. ß. Fol. auri nu. vii. ceræ vino generoſo lotæ ʒ iii. miſce ad ignem, fiat vnguentum quo per plures vices artus ſunt illinendi.

Optimum erit antequam fiat inunctio cum præſcripto oleo, vt foueantur partes inungendæ (vt iam ſæpè dictum eſt) Vino maluatico calente; vt roboretur Calidum innatum iam aliqua ex parte malè affectũ vi hydrargyri, poſt fomentationem & exſiccationẽ fiat Inunctio.

Et hæc dicta ſint de Medicamentis & ratione totius & ratione Luis ſiue exhibeantur Alexipharmaca, ſiue alia: ſupereſt vt breuiter, ſed diligenter loquamur de Medicamentis Symptomata & Affectus huius Luis reſpicientibus.

DE AFFECTIBVS LVIS *Curandis.*

AFfectus morbi ſunt & Symptomata. Quantum ad morbos, *ſi rectè intellexiſtis, & memoriæ mandaſtis*, inter Morbos, libuit recenſeri 1. Febres, 2. Dentium caſum, 3. Bubonas, 4. Gummata, 5. Verrucas, 6. Puſtulas, 7. Cariem oſſium, 8. Corruptionem, 9. Vlcera, 10. Rhagadas, 11. Dolorẽ, 12. Tinnitum, 13. Deſtillationem.

I. FEBRIS.

QVantum ad Febrem; aduertatis quænam ſit illa Febris: Gallica, aut non, (quia fit quan-

quandoque ex alia cauſſa: ſi non eſt Gallica; ſuccurratis febri. Gratia exempli, ſit aliquis affectus Lue Venerea, accipiat Decoctum ex Guaiaco, ſubſequatur Febris; intermittite & curate Febrem. Vt in putrida bilioſa, remouenda eſt Febris per Cholagora: Quod ſi ſit febris venenata, exhibeantur antidota. Et aduertant hoc loco Iuniores ne errent in curando: & ratione totius, & ratione Luis. Ratione totius; quia non poſſumus occurrere Lui, niſi prius totum ſit expurgatum, & febris remota, quare ratione totius prius ſecanda Vena, niſi ſit Febris Hectica. Cæterum merito Febris omnia debent eſſe mediocria, Verbi gratia, ſi ſit Febris putrida, non vtimur pilulis Cochiis cum helleboro: quibus alioqui vteremur, niſi Febris eſſet coniuncta. Idem de reliquis dicendum.

Ratione Luis; Alexipharmaca debent eſſe mitiora, dum adeſt Febris, quæ prodit à Lue Venerea: preſertim ſi ſit Hectica: in qua etſi nõ omnino improbo Salſam; tamen magis laudo Chinam, quia non ita ſiccat, miſcere etiam vos oportet Cichoracea, Lactucam, Endiuiã, Buglosſam, non licet vti Cortice, non Guaiaco, non Saſſafras: quomodo miſcenda ſuo loco dictum eſt. Breuiter; exiſtente hac Febre, non licet prouocare Sudorem; quia Virtus non permittit: Sed requiritur Balneum moderatè calidum: & ſi vrget Hectica nimium, licet inungere corpus oleo amygdalarum dulci, viola-

ceo;permiſta aliqua portione decocti vel Salſę vel Chinę,imò etiam Guaiaci,ſed in parua copia. Et ratio huius medicamenti eſt ſicut aliorum etiam ; vt beneficio Balnei fiat attractio ad partem beneficio viſciditatis fit appoſitio alimenti, adglutinatio à moderata caliditate olei amygdalini, & frigiditate violacei;Intemperies febrilis corrigitur vt fiat Aſſimilatio; vi Guaiaci oſſa penetrat:Lues à caliditate Guaiaci euocatur:roboratur Expultrix vt expellat;vt eodẽ tempore & Lues & Febris amoueantur. Et hoc loco notent Iuniores cum Guaiacum applicatur partibus externis; fortaſſe hic Modus alicui videri poſſit ſuſpectus;quia ſi Capitis vlceri admouerentur Alexipharmaca, vt aduerſaria Lui Venereę; & fiat Expulſio, timendum ne Lues retrocedat ad partes interiores: quod certè in cauſſa eſſet maximi detrimenti. Ideò ſciendum (quemadmodum ex fundamẽtis à nobis propoſitis colligere licet)pharmaca agere in facultatẽ Expultricem, hoc eſt roborare vt expellat Luem per loca conuenientia; & non ad intra,ſed potius extra. Vnde Practicantes in vlceribus, & malis externis, optima ratione,cum reliquis medicamentis permiſcẽt Alexipharmaca,*ſed rationem fortaſſis ignorant.*

II. DENTIVM CASVS.

QVo ad Dentium caſum, oportet contra materiam illam vti detergentibus,quę eſt in cauſſa vt Gingiuæ abradantur,maximè pro-

batur

batur oleum ex Sulphure cum oxymelle ſcillitico & puluere Guaiaci: & non ſolum licet detergere, ſed etiam roborare & aſtringere poſtea, quare probatur medicamentum ex Maſtiche, ex Nucibus, & Gallis immaturis: ex puluere Plantaginis, Roſarum, Hypocyſtide. Item vinum auſterum cum aqua Roſarum & ſucco Plãtaginis, ac modico vel Guaiaci, vel reliquorum (quæ ſunt Alexipharmaca) miſcendum.

III. Bvbones.

QVo ad Bubones, omnibus modis ſtudeatis vt ocyus ad ſuppurationem perducatur. Si non eò poteſt perduci, conſulo vt per illam parem ſtudeatis moliri Euacuationẽ Luis. Obſeruabitis aliquando in Inguine apparere tumorem: ſi natura non promptè faciat officium; debetis illam adiuuare applicata Vẽtoſa cum flamma citra ſcarificationem: & adiuuetis naturam quæ non operatur, quemadmodum opus eſſet: itaque vbi videritis Tumorem; vtimini Althæa, Adipe ſuillo, Farina hordei, oleo Liliorum alborum, Amygdal. dulciũ; ex his fiat Emplaſtrum, vel applicate Diachylon magnum, & ſimilia, quæ ſatis ſunt nota. Et quotieſcunque videritis Materiam ſuppurari, non expectetis integram & abſolutam ſuppurationem: ſed aperiatis Apoſtema etiam immaturum; vt citò quantum fieri poteſt, Virulentia egrediatur, facta apertione, diu foramen apertum teneatis, cum turunda inuncta, melle

& Alexipharmacis per 40. dies, imò etiam 60. quia quò diutius foramen apertum reliqueritis, eò perfectius curabitur Lues.

Præterea conſulo, vt dum adeſt Tumor, ſed materia ita rebellis & contumax, vt nequaquã ſuppurari queat: applicetis Cauſticum, deinde Eſchara virtute butyri putreſcat, qua amota, imponite non Ceream pilulam (ſicut fieri ſolet in Fonticulis) ſed quæ ſit confecta ex Cicere, vel potius ex medulla Sambuci. Et ſi deſideratis admodum efficax Medicamentum, conficiatur pilula ex Cera: ſed non ſimplex, verùm in decocto Guaiaci lota; cui ſit permixta portio Sinapis, aut Colocynthidis. Si Lues videbit bilioſa, portionem Scammonij addatis: ſi pituitoſa Colocynthidis: Si melancholica Veratri: vt non modò hoc decocto liceat lauare Ceram, ſed ex propoſitis parare Puluerem, & cum cera conficere pilulam: experiemini efficaciſſimum eſſe Medicamentum.

IIII. GVMMATA.

QVotieſcunque apparebunt Gummata: permiſceatis cum medicamentis intra corpus ſumendis, emollientia: vt eſt Althæa, & augeatis Salſam, quia materia quæ ſatis dura eſt & craſſa, eget emollientibus & attenuantibus: extrinſecus autem applicabitis Medullas, adipes emollientes; Ammoniacum, Bdellium, radices Altheæ, radices Cucumeris agreſtis, probatur etiam in Gummate Diachylon cum

Gum-

Gummis; Caſeus antiquus cum Axungia ſuilla: licet etiam Colocynthidem & Veratrum imponere; & vrgente neceſſitate, oportet confugere ad Præcipitatum tanquam ad Aſylum: apertionem moliri cum Cauſtico, & locum apertum tenere, vt ſupra eſt dictum.

V. Verrvcæ.

Qvantum ad Verrucam: aduertere debetis, an Verruca ſit tumor admodũ durus, ān admittat ligaturam: ſi admittit ligaturam, ligetur ſerico: ſed hoc non ſatis eſt: quare poſtquam per ligaturā Verruca eſt extirpata: proſpiciatis radici, & madefacite illam aqua Aluminis & Cortice Guaiaci. Si verruca ſit plena; habeat eam confortationem, vt non poſſit ligari: debetis imitari Aëtium, qui docet quomodo talis tumor ſit remouendus. Expedit autem maximè admouere Ammoniacum cum aceto: deinde Aquam ardentem in qua ſit macerata Althæa pro emollitione Guaiacum; poteſtis aſcendere ad præcipitatum, ad Squamam ęris, ad Calcem extinctam cum Oleo viperino: & admoueatis etiā puluerem Verrucę (*hoc aliqui habent pro maximo ſecreto*) addatis Sal minerale. *Præcipitatum.*

Sed obſeruetis facilè euenire poſſe, vt ob Vehementiam caliditatis propoſitorum Medicamentorum, Verruca inflammetur, & ideò ad arcendam inflammationem, circumcirca & ſupra propoſita medicamenta, admoueatis vnguentum de Ceruſa.

VI. PV-

VI. PVSTVLÆ.

QVò verò ad Puſtulas : videndum eſt an ſint in Ore, vel in aliis corporis partibus. Si affligunt Oris partes, expedit illas fouere decocto Guaiaci quod patiens aſſumit. Sed aduertatis an cum iſtis Puſtulis dolor ſit coniunctus; quia ſi Dolor adeſt, expedit vti Sero lactis chalybeato: nam ſiccabitis & mitigabitis Dolorem, ſi contingat vt Puſtulæ ſerpant; poteſtis Sero lactis chalibeato addere Plantaginem: Roſas. Horum medicamentorum beneficio prohibebitis quò minus vlterius malũ ſerpat. Si contingat vt annexus ſit Feruor, inſignis æſtus; addatis ſero Chalybeato Hordeum, quin imò etiam lactucam, quia non poteſtis curare, niſi remoto feruore, ſi cõtingat vt Puſtulę ſint Putrilaginoſæ, addatis ſero lactis Scabioſam, Cornu cerui, Alumen, vt verbi gratia, pro ſingula vncia Seri lactis Chalybeati poteritis permiſcere v. vſque ad x. Scabioſæ & propoſitorũ.

Si autem Puſtulæ non ſint in ore, ſed in aliis partibus, maximè prodeſt oblinire locos affectos Spuma decocti ex Guaiaco, ſed poteſtis etiam addere Scabioſam rotundam, & dum Puſtulæ ſunt contumaces, aſcendatis ad Præcipitatum, quod non exhibetur, ſed applicatur. Si dolor vrgeat addatis Seuum Hircinum, Serum lactis chalybeatum, verum huiuſmodi Puſtulæ ſæpè virtute ipſius Decocti extirpantur.

VII. CA-

VII. Caries.

QVo ad Cariem; expedit ſiccare cum Puluere Tutię, Lithargyri: cum puluere cort. Guaiaci, & ſupponatis Vnguentum ex Tutia. Quandoque in Carie conſpicietis vehementem ſorditiem: quare imperetis vt Chirurgi imponant Ægyptiacum: oleum ex Calcantho: & potiſſimum probatur Præcipitatum: & ſupra (ne oboriatur inflammatio) ponatis vngẽntum de Ceruſa. Poſt mundificationem ſufficit petia madefacta in Guaiaco, & vnguentum de Tutia.

VIII. Corrvptio Oſſivm.

QVò ad Corruptionem Oſſium; ſciatis nõ eſſe fruſtra affligendos ægros; & eſſe neceſſarium ad fortiora aſcẽdere quamprimum, quare quando erit Os corruptum, detectum; oportet vti Oleo ex Sulphure, ex Calchanto, Ferro candente, ſi citra periculum poſſit adminiſtrari. Sed cauſſa inflammationis quoniam ea facilè oboriri poteſt, imponatur vnguentum de Ceruſa; quod magis probo quam linimentum ſimplex; quia recipit ſolatrum, & eſt medicamentum ſatis infenſum Calido innato, quare non probo. Vbi eſt extirpata Lues, oportet replere, agglutinare, cicatrizare.

IX. Vlcera.

QVO ad reliqua Vlcera, ſimiliter vt dictum eſt occurrẽdum: & potiſſimum hoc

eſt obſeruandum, vt cum reliquis medicamentis miſceantur Alexipharmaca. nam vt ſcitis horum beneficio roboratur Expultrix loci affecti, vt Virulentiam expellat.

X. Rhagades.

QVò ad Rhagadas, ſæpè contingere ſolet vt admittantur beneficio decocti. Vnde ſi non cedant poteſtis fouere Guaiaco, Scabioſa, Scordio, Quinquefolio. Sed aduertite, quãdoq; durities eſt adnexa: quare addatis Althæã, Maluam, Calcem extinctam cum Adipe gallinę, Ammoniaco: quod ſi admodum vrgeat, & vehemens ſit Lues, vt non cedat, probatur Inunctio ex Hydrargyro, qualis fuit propoſita. poteſtis adhibere Præcipitatum: licet Suffumigare partes affectas, Volas manuum & pedum: de quo ſuo loco dictum eſt. Poteſtis etiam hoc linimento vti, quod admodum eſt efficax.

℞. Hydrargyri ſaliua extincti ʒ iij. pulueris Guaiaci ʒ ij. Scabioſæ. Scordij añ. ʒ j. Ceræ lotæ in decocto Scordij ʒ iij. miſce pro linimento.

XI. Dolor.

Ita igitur vobis licebit vti his medicamentis, vt Rhagadas & Fiſſuras deleatis. Quò verò ad Dolorẽ ratione Luis Venereæ, oportet vti Alexipharmacis, & intus & extra. Intus (obſeruate hoc quando ordinatis decoctum) vt augeatis doſin Salſæ, & rationem in ſuperioribus intel-

intellexiſtis. Extra debetis partes fouere Guaiaco ratione Luis: eſt enim magis efficax ad roborandam Expultricem quàm Salſa; vt robuſta reddita Expultrix, expellat Luem. Ratione Doloris, quia Lue Venerea correptus, Doloribus cruciatur, quibus occurrendum eſt, & reſpiciendum ad Cauſſam. Intus augenda eſt Doſis Chinæ; China eſt efficacior ad mitigandum Dolorem, quàm Salſa, quàm Guaiacum; ei licet permiſcere Althæam, Maluam, quandoque aſcendere ad Miridatum recens, vt in hoc viget facultas Opij. Extra autem poteſtis dolenti parti applicare Medicamentum confectum ex Anetho, Malua, Althea, Meliloto, & Fœnu græco. Si reſpiciamus ad Dolorem, non ad Luem: probatur medicamentum paratum ex Adipibus, ex Lacte cum pane. probatur etiam omẽtum Vituli vel Caſtrati, quod ſit caleſactum cum propoſitis medicamentis: & nequaquam conſulo vt ad Opium aſcendatis: quia partes extrinſecæ nequaquam ſunt tangendę Opio. *Opium.*

XII. Tinnitvs.

QVò ad Tinnitum, quia quandoq; cruciat patientes, Corpore & Capite expurgatis, poteritis vti Oleo deſtillato ex Guaiaco cum Adipe anſerino. Probatur Elixir cũ oleo Amygdalarum amararum, etiã vehementiorib. quia aures ſuſtinent fortiſſima medicamenta. Et quia malum eſt pertinaciſſimum, illius pręſen-

tia admodum diu ſolet durare. Quare inſtandum eſt Medicamentis, iiſque vtendum per aliquot menſes.

XIII. GONORRHÆA.

QVò ad Gonorrhæam, ſi non cedit decocto Guaiaci poſt 20. dies, licet vti Medicamentis & intus & extra. Intus hoc quod ſequitur.

℞. Sem. Lactucæ Viticis
Cannabis ana ℈ ij.
Pulueris ſalſæ ʒ j.
Conſeruæ ex Nymphæa ℥ iiij.
Ex Betonica ℥ j.
Cum ſyrupo de capill. Veneris fiat Electuarium. cuius Doſis à ʒ j ad ℥ ß ante Syrupum matutinum.

Nos in hoc Electuario miſcemus Betonicam & Capillos Veneris pro Vehiculo reliquorum: non explico vlterius rationem huius Præſcripti Medicamenti: quia patet ex alibi traditis.

Extra applicate Medicamentum Peritonæo, quod ſit confectum ex oleo Maſtichino, decoctum in duplici vaſe cum Vino auſtero, additis Nucibus Cupreſſi, additis Gallis. & quotieſcunque facta eſt hæc decoctio, & per expreſſionem facta colatura huius Olei: pro ſingula vncia olei addetis ʒ j ß Ceræ, quæ ſit lota Vino auſtero, contemperato cum Guaiaco

Qaun-

XIIII. Depilatio.

QVantum ad Depilationem, iubeatis vt pili abradantur Luna creſcente, & nihil applicetis primis xv. dieb, quantumuis vrgeant ægri: nam ſæpè Virtute ſolius Decocti pili renaſcuntur. poſt xv. dies licet aliquid applicare: ſed hoc nequaquam ſit aſtringens, propter Luem, quæ non eſt cohibenda ſed euocanda. Ita vt ſi vtamur aliquo quod ſit aliqua ex parte craſſę ſubſtantiæ, roboret, & non aſtringat. Quare poterit ablui cum lixiuio moderato confecto cum Abrotano & Furfuribus: & poteſtis aſcendere vſque ad radices Cannarum decoquēdas in lixiuio: his adiicietis Scabioſam & Fumariam.

XV. Prvritvs, et Ariditas.

QVandoque Pruritus exercet ęgros: quare addatis Hordeum: quandoq; ariditas cōiuncta eſt: & tunc Maluam apponite.

Depilatio.

In Depilatione probatur talis inunctio.
℞. Olei Amygdal. dulcium ℥ j.
Decocti Guaiaci ℥ ij.
Abrotani ʒ j.
Thapſiæ ʒ ß.

Fiat decoctio in duplici vaſe ad cōſumptionem decocti: colentur; adde Faui mellis ℥ ß. Vitelli oui. olei ex Garyophi. nō deſtillati ℥ j ß miſce.

miſce. Maximè probatur, & efficaciſſimum quoque eſt Oleum ex Fauo mellis, ex Vitellis ouorum. Sed & aſſiduo debetis admiſcere Alexipharmaca. Hæc dicta ſunto de Medicamentis: Nunc de Diæta.

I. DIÆTA ET AER.

AER probatur calidus: & ſit Aër cubiculi propter Sudorem: propter inſenſibilem etiam tranſpirationem. *Et propterea in maximo verſantur errore, qui permittunt ſuis ægris vt egrediatur cubiculo: quia vt ſcitis hæc Alexipharmaca redunt totius corporis facultatem Expultricem robuſtam, vt propterea egredi non debeant & ſe aëri exponere: quia tranſpiratio impeditur.*

II. CIBVS ET POTVS.

QVò ad Cibum & Potum, aduertendum vt tempore purgationis Victus ſit mediocris, & potius vergat ad Plenioreṁ. Pro ſtatu corporis debet eſſe Medicinalis. Vt verbi gratia in corpore Bilioſo, debet eſſe refrigerans. Potus debet eſſe vinum oligophorum, aquoſum. Contrà ſi Corpus ſit frigidius, vtpote in ætate ſenili, tempore frigido, ante purgationeṁ, ſit potus Vini, victus non refrigerans.

Vinum.

Tempore autem medicationis quo aſſumit Decoctum, & tempore quo adminiſtrabitur Hydrargyrum, quomodo procedendum cum Cibo & Potu?

Quò ad Decoctum, Cibus circa primos & vltimos dies debet eſſe minus tenuis: nō eſt faciendus tranſitus de extremo in extremum ſine me-

ne medio. Quare in principio & fine, Victus ſit minus tenuis, vt medio tempore expediat abſtinere à carnibus. Verbi gratia patiens accipit decoctum per 40. dies: per decem dies primos & poſtremos concedatis Carnem: per 20. dies medios abſtinebitis, niſi vires ſint debiles vt in Hecticis. comedant autem Amygdalas dulces, Paſſulas, Piſtacia, &c.

Panis ſit coctus, quandoque mediocriter, quandoq; aſſatus, aliquando etiam paratus cũ Alexipharmacis. Et ſciatis quod ęgris nũc hoc, nunc illo modo paratus panis, ſit vtilis: *contra eos qui Medicos vituperant quod exhibeant biſcoctum, aſſatum: hi dum alios reprehendunt; ipſi reprehenſione ſunt digni.* Neque obſtat quod adferunt Galeni Auctoritatem, de Aliment. facultatib. 2. vbi improbat panem violentia coctum, panem aſſatum: quia inquit, dum redditur Panis teſtaceus ob vehementiam coctionis, eſt exigui nutrimenti, difficillimæ Nutritionis: & proinde nequaquam exhibendus. Galenus loco citato loquitur de Aliment. facult. non de Medicamentis: & propterea ſi contingat vt Lue Venerea correptus, Ventriculum habeat debilem, non debetis exhibere Panem biſcoctum, quia difficillimè concoquitur: Vbi eſt corpus quod facilè obſtructione tentatur, ſimiliter: Si fuerit Hecticus nequaquam, quia egemus copioſo alimento. Contrà ſi Lues Venerea ſit Melancholica, ſi Ventriculus robuſtus, ſi non ſit obnoxius Obſtructionibus æger,

ſi corpus non ſit emaciatum: & Lues Venerea magna ex parte ſit pituitoſa, non modò licet exhibere Panem bis coctum, ſed expedit etiam Panem cum Alexipharmacis confectum alteratumq́ue dare: & Pilulas ante cibum. nam hæ miſcebuntur cum cibis, cum alimentis, & Alimentum ex toto euadat Medicamentoſum: ex toto aduerſarium Lui Venereæ.

Quod dictum eſt de Pane, idem dicendum de Carne: non debetis omnes eodem modo tractare. Quare oportet vti carnibus modò aſſis, modò elixis. In Lue Pituitoſa probantur Aſſa; in Melancholica, Elixa.

MODVS IN CIBIS.

Alterantibus Cibis modò calidis, modò frigidis vtendum pro varia corporis patientis conſtitutione. Hoc præterea eſt obſeruandum, vt partior ſit cibus in Prandio, quàm in Cœna: ratio eſt, quia oportet bis in die Syrupum exhibere: vnde propter maius interuallum, inter Cœnam & Syrupum matutinũ, licet in maiori Quãtitate exhibere cibum. *Plærique hoc non obſeruant, ſed malè.*

Potus ſit ſecundum decoctum, paratũ modò cum Aqua, modò cum Vino, modò cũ Iure.

DVM ÆGRI INVNGVNtur *Hydrargyro.*

Qvo ad Hydrargyrum, eo tempore quo homo poteſt maſticare, exhibeatis Car-

nes,

nes, Panem, Vinum etiam, ſed aquoſum, non meracum, *ſicuti fecerunt nonnulli, qui inter Nebulones. poſſunt numerari, eò quod multi homines miſerè hoc modo interierunt*. Detis vos Contuſum: detis Deſtillatum: non exhibeatis Vinum: quia dum inunguntur ægri, magnam percipiunt inflammationem in Ore, & fieri poteſt vt ſuffocentur. Cum autem incipiunt maſticare, poteſtis exhibere Carnem, & Vinum etiam.

Somnvs.

QVantum ad Somnum attinet, dormiant Patiẽtes per horam poſt aſſumptum Syrupum: non illicò debent ſudare: bonum eſt vt per horam dormiant.

Evacvatio.

CVrandum quoque vt Aluus quotidie liberè fluat, nam excrementa quæ in corpore latent, impediunt quò minus illa Lues expelli poſſit.

Motvs.

MOtus quoque tum Corporis, tum Animi, conſiſtant in mediocritate.

Hæc habui Ornatiſſimi Doctiſſimiq; Iuuenes quæ de Lue Venerea proferrem: quæ ſi diligenter expenderitis, & in curandis ægris, hoc affectu correptis, obſeruaueritis, non eſt dubium, quin hoc Vitium quantumuis pertinax, facilè ſitis propulſuri.

Clariss. Viri Domini D. Hieronymi Capivaccei Profeſſoris Patauini;

De Recta Cavteriorvm *adminiſtratione Conſilium.*

IN cauterio adminiſtrando quatuor ſunt conſideranda; Tempus nempe, quo excitari debet, Quantitas diſcreta, Locus vbi excitandum eſt, poſtremo loco, modus quo tractari oportet. Quibus cognitis nihil aliud in adminiſtratione cauteriorum deſiderare oportet. Quare ne tempus in his, quæ inutilia ſunt conteramus, dicendum eſt, cauteria non alia ratione, à viris grauiſſimis fuiſſe excogitata, quàm vt eſſent inſtrumenta, quibus materia peccans, quæ paulatim in corpore generatur & colligitur, per loca minus incommoda euacuaretur, ne vel ſui copia, vel praua qualitate partes corporis, vel principes, vel ad vſum vitæ neceſſarias perturbaret. Quæ quidem euacuatio tribus modis fieri poteſt, vel per reuulſionem, vel per deriuationem, vel per interceptionem.

Cur inventa Cauteria.

Per reuulſionem quidem, vt ſi materia, quæ à iecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum reuellendo foras educatur; vel ſi materia ſalſa, quæ in catharro ad pectus deſtillat, per cauterium in ſutura coronali affixum, reuellendo euacuetur.

Revulſio.

Per deriuationem verò, vt ſi materia, quæ à capite ad pectus deſtillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem deriuetur. Deriuatio.

Per interceptionem denique, vt ſi materia, quæ à capite per ſpinalem medullam ad neruos oſſis ſacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo euacuetur. Interceptio.

Cauterium igitur cùm ſit materia ſeu inſtrumentum auxilij quocunq; modo euacuantis materiam excrementitiam, quæ in corpore generatur, & congeritur, cuius generis quoq; poteſt eſſe ſetaceum, poſſunt eſſe veſicatoria, maſticatoria, & errhina, neceſſariò fit, vt ab eodem, à quo indicatur auxilium, indicetur etiam recta adminiſtratio materiæ eiuſdem auxilij, diuerſa tamen ratione nihil prohibet ab vno plura indicari. Quare ſi materiam ſui copia ſeu qualitate peccantem ſpectemus, indicabit auxilium euacuans, quod multiplex eſſe poteſt, pro vt multipliciter materia peccat. Verùm nulla eſt materia, nullum eſt inſtrumentum, quod multiplici generi euacuantium magis & tutius accommodari poſſit, quàm cauterium. Nam ſiue peccet copia, ſiue motu, ſiue quiete, ad ipſam euacuandam cauterium erit maximè opportunum. Cauterium.

Illud igitur quod indicatur à materia, hoc vel illo modo peccante, dicitur Quid agendum, quod nonnulli viri in hoc gymnaſio

almo

almo Patauino celeberrimi, auſi ſunt aſſerere, adeò eſſe manifeſtum, & vnicuiq; notum, vt nulla penitus indigeat conſultatione, imò fœminis; & barbitonſoribus eſſe notum. Quin imò cùm hoc dicerent Galenum & Hippocratem, & omnes Dogmaticos tanquam ineptos, & in rebus inutilibus verſantes redarguerunt: cùm Galenus, & cum eo omnes grauiſſimi Medici, & in arte curandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud contendant, quàm vt doceant inuentionem auxiliorum, & rectam agendorum, vel, vt verius dicam, materiarum adminiſtrationem, nec aliud quicquã docere debebant, aut poterant, cùm tota curandi & tuendæ valetudinis ratio his duobus tantùm perficiatur & abſoluatur.

Cùm igitur materia vitioſa ſit, illud quod primò, & per ſe indicat auxilium hoc vel illo modo euacuans, ratio dictare videtur; vt ab his, quæ materiæ accidunt, & ipſam comitantur, ſumatur materiæ adminiſtrandæ indicatio, quemadmodum & ipſe Galenus teſtatur. Accidit autem materiæ, vt agat in corpus humanum, vt à medicamentis pati poſſit, neq; agere, neque pati poſſet, niſi eſſet in corpore & exiſteret. Omne autem quod exiſtit, alicubi exiſtit. Hæc autem ſunt, quæ materiæ & vnicuiq; indicanti ſeu ſcopo, ſeu propoſito contingere poſſunt. Præter hæc non video, quid ipſi perpetuò accidere poſſit. Hæc itaq; totam adminiſtrationis materiæ rationem præſcribunt.

Qua-

Quare ſi materiam vitioſam conſideremus, vt hoc tempore,& in præſenti generatur, præſentia hæc indicabit, hoc tempore cauterium eſſe inurendum, modò nihil adſit quod prohibeat & impediat. Verùm quia repleto corpore periculum eſſet ne humores in toto peccantes merito doloris eò confluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea ad cauteria non eſt accedendum, niſi corpus fuerit optimè præparatum. Verùm non ſat erit nouiſſe, quo tempore inurenda ſint cauteria, ſed quàm diu aperta ſint detinenda ſcire oportet. Hoc autem docebit præſentia humoris peccantis. Nam quandiu adeſt peccans, perdurabitque illius generatio, tandiu cauterium recluſum erit ſeruandum,& hoc de tempore. Tempus

Poſtquam cognouerimus, quo tempore cauterium ſit inurendum, videndum erit quo loco. Hoc autem nobis ſignificabit exiſtentia materię peccantis. Nam ſi materia generabitur in iecore & petat caput, ideò vt fiat reuulſio ad partem ignobiliorem in dextro crure cauterium excitabitur. Quod ſi crura peteret, non in cruribus, ſed in brachio dextro erit affigendum. An verò in parte interiori cruris, an in parte exteriori ratio venarum eius loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo excitatur cauterium eſt ſeruanda, quemadmodum & in miſſione ſanguinis ſeruari debet, vt docuit Galenus in libro de Natura hominis. Locus

At verò ſi in parte ſiniſtra generaretur, & ſur-

ſurſum in caput raperetur, in crure ſiniſtro; ſin ad inferiora in brachio ſiniſtro excitabitur. Quòd ſi non moueretur, & generaretur in vētro inferiore, locus eſſet in cruribus; ſin à medio ventre, in brachiis, modò nihil prohibeat. Quod ſi in capite materia generaretur, neque moueretur, in occipitio & in brachiis collocari poſſent; in ea potiſſimum parte, in qua materia reſideret, tunc enim erit materia remedii deriuantis.

At ſi moueretur ad pulmones, & in occipitio, & in ſutura coronali probè fieri poſſent. Tunc enim eſſent inſtrumenta auxilii reuellentis, & deriuantis materiam quieſcentem. Si tandem materia in capite generaretur, & ad ſpinalem medullam & os ſacrum, ad lumbos conflueret, tunc cauterium in principio ſpinalis medullæ erit admouendum. Vim enim habebit materiæ auxilij intercipientis. Et hæc de loco in genere.

Cauterium an in loco affecto excitandum.

Sed vnum eſt animaduertendum, in quo plerique decipiuntur; Cauterium nunquam eſſe excitandum in loco affecto, niſi dum materiam ibi impactam euacuare volumus, præmiſſa tamen totius corporis euacuatione ſeu purgatione, poſt cuius materiæ euacuationem occludendum erit, & ſi opus fuerit alibi erit affigendum. Nam ſi per locum affectum materiam fluentem euacuare volueris, periculum eſt ne affluxu materiæ, & partis imbecillitate, inflammatio aliqua ſuboriatur,

quæ

quæ tandem in gangrænam degeneret.

Quòd ſi quæras locum magis particularem, illud vnum eſt præcipuè animaduertendum; In capite fieri poſſe in ſutura coronali, in occipitio, in palpebris, in ſuperciliis, & omnibus locis, in quibus pilorum generationem prohibere ſtatuimus, nec non in angulis interioribus oculorum, in naſo, vt polypus abſumatur, & aliis pluribus in locis, in quibus ignis administratio opportuna videbitur. Locus particularis

Verùm vt ſutura coronalis obſeruetur, patientem iubere oportet, vt maſticet. Nã quandoque in ſutura coronali cutis capitis moueri conſpicitur. Quòd ſi cutis non mouebitur, neque vllum ipſius ſuturæ veſtigium apparebit, tum radix palmę eiuſdem patientis fac vt ſummo naſo admoueatur, & ſurſum extendatur. Nam vbi digitus medius attigerit, ibi ſuturam coronalem adeſſe exiſtimandum erit.

Non ſolùm autem in capite: verum etiam in brachiis, thorace, & aliis partibus excitari ſolent; vt in ore ventriculi, in regione hepatis & ſplenis, infra vmbilicũ, in inguine, in pube, in ſcroto, & præſertim genus illud, quod ſetaceum appellatur, ſed potiſſimum in crure, in loco tribus aut quatuor digitis à genu diſtante, vbi muſculi manifeſto interſtitio diſtinguũtur. Tendines enim ſeu chordæ prope articulos carne ſunt denudatæ. Et hæc de loco dicta ſunt.

An verò vnum, vel plura ſint affigenda cauteria, Quantitas

teria,

teria,id nobis præſcribet materia, quæ in vno vel pluribus locis generatur,vel ad diuerſa loca mouetur.Nam prout actio materię peccantis fuerit ſumma & vehemens, plura indicabit affigenda cauteria. Quodſi remiſſa fuerit, vnũ cauterium ſufficiet. Actionem autem vehemẽtem vel remiſſam nobis ſignificat, & materia copioſa,quę pluribus in locis generatur,& quę ad diuerſa loca mouetur. Et hæc de quantitate cauteriorum.

Modus agendi.

Poſtremo loco, cùm cognouerimus quando ſit agendum, vbi agendum, & quantum agendum,reliquum erit vt cognoſcamus modũ agendi; qui modus agendi ſumitur à materia, prout facilè, vel difficulter cedit & patitur. Quare ſi materia fuerit copioſa, vt in corpore obeſo, vel plurimis excrementis redundante, cùm ſi nihil aderit quod prohibeat, foramen amplum & profundum erit efficiendum. Prohibebit autem virtus, quæ cùm in ſpiritibus, humoribus,& partibus ſolidis conſiderari poſſit, hoc loco virtus, quæ ad carnoſum genus pertinet, eſt illa quæ amplum aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim quædam partes membranoſæ & cutaneæ, quæ profundum cauterium ſuſtinere nequeunt. In his itaque vlcuſcula, quæ excitantur, exuſtiones potius,quàm fonticuli ſunt appellandi. Nã quæ propriè cauteria dici ſolent, in occipitio, in ſutura coronali,in brachiis & cruribus inuri conſueuerunt.

Fonticuli

Sed

Sed in his quoque partibus quandoq; euenire ſolet, vt virtutis imbecillitate fonticuli excitari non poſſint. Fit enim interdum vt patiẽs adeò çontabeſcat, & ſit emaciatus, vt ſolam carnem, oſſa, neruos & pellem præ ſe ferre videatur. Virtus itaq; illa, quæ ad ſolidas partes, ad carnoſum genus pertinet, non modò non permittit amplum foramen; verùm neque vllum erit efficiendum cauterium. Quodſi nihil prohibeat, & paſſio materiæ ſit ſumma, id eſt, ſi difficulter egrediatur, latum potius, quàm anguſtum erit molliẽdum. Quod ſi paſſio materiæ non fuerit ſumma, imò facilis ſit exitus, minus amplum erit efficiendum.

Ad foramen amplum, vel anguſtum fieri poteſt, vel radice ariſtolochię ſeu aſphodelorum ſummè excalfacta, aut cum ſulphure incenſo, aut ligno, aut metallo, aut cauſtico. Ignis autem materia omnibus clementior eſt aurũ, deinde argentum, poſtremum locum obtinet ferrum & æs. Cæſim, punctim, imprimi poſſunt: adiguntur, vt diximus, longius & latiùs, & in circulum circumferuntur, quæ omnia, vt dixi, paſſio materiæ euacuandæ, vel ſuapte natura, vel ratione loci nobis præſcribit, & vt hoc potius, quàm illo modo fiat hortatur.

Quodſi cauſtico ſunt imprimenda, locum materiæ circumſcribere oportet nucali teſta, vel re alia ſimili, quæ ſuis marginibus conſtans pateat in medio. Ne verò ignis ſeu cauſtici violentia iuſto latiùs ſerpat ac diffundatur, partes

proximæ cerato roſaceo, vel vnguento ex ceruſſa, vel linimento ſimplici, vel cerato ex palmis, vel alio genere eorum, quæ ἀποφλεγμαίνοντα vocant, ſunt muniendæ.

Tamdiu autem cauſticum immorari debet, quamdiu pars aut locus ipſe nigreſcat; id quod pro cauſtici vehementia, & natura partis dimetiri debemus, ſiquidem vehementi cauſtico in parte molliori citius fit impreſſio, quã in parte dura: quare id totum iudicio Artificis eſt permittendum.

Cruſta verò ſiue eſchara non eſt ſtatim detrahenda, ſed maturare priùs oportet, ac veluti maturitate ſua excidere; alioquin vis adferri ſolet, vnde dolor, fluxio, & phlegmone, vna cũ febri, quandoq; excitatur. Tempeſtiuè deduci poteſt, ſi inſtar crucis incidatur, deinde vel ſolo butyro, vel cum adipe ſuilla ſine ſale admixto foliis braſſicæ excepto foueatur.

Cruſta detracta fiat pilula ex medulla ſambuci, quæ cùm ſit mollis, blanda, & quouis modo tractari poſſet, ſi comprimatur, atque in foramine compreſſa collocetur, ac ita ſtatuatur, vt loco dimoueri non poſſit, foliis verò braſſicæ butyro illitis foueatur, chartaq́; luſoria vnà cum petia ex lino duplicata comprimatur, & faſcia colligetur: hoc vnum continget, vt ob pilulæ mollitiem & lenitatem nullus excitetur dolor, & ob humiditatem vtriuſq; materiæ, ita imbuatur pilula illa, vt plurimum adaugeatur, quę cùm ob chartæ luſorię compreſſionem reſurge-

ſurgere nequeat, quàm citiſſimè vlcuſculum cauum efficietur. Quodſi loco chartæ lamina vel argenti, vel æris, vel alterius materiæ capiatur, maior fiet compreſſio.

Vlcere quantum ſatis eſt excauato, aut ambra, aut pilula ex cera, vel ligno hederæ, vel galerius aut pileus rotundus ex argento elaboratus, pluribus in locis perforatus in foramine continuò geſtandus erit, ſi foramen in ea latitudine conſeruare volueris. Quodſi latius efficere volueris, nihil erit accommodatius, quàm pilula ex medulla ſambuci, aut melicæ (eſt ſorgum, frumenti ſpecies) Pilula iam impoſita tūc folio hederæ, vel plantaginis, vel charta ſorbilla intra petiam lineam duplicatam vti poteris, cui puluinus, vel lamina, vel charta luſoria ſuperponatur, vt fiat compreſſio. Bis autem in die & petias & folia immutare poteris. Neque pilula illa eſt indies extrahenda. Eſt enim neceſſe vt locum ſibi paret, vnde non facilè excidat, indies tamen circumagi debet.

Quodſi caro, vt ſæpe fieri ſolet, & præſertim in principio ſuccreuerit, & luxuriauerit, labraque promineant, tum fila (ſcilicet filamenta cõcerpta) aut ſpongia noua minutim inciſa, vel combuſta erit adhibenda, aut puluis aluminis vſti, aut Ellebori nigri, aut corallorum rubeorum, aut præcipitati, aut æris vſti loti, & ſimilibus caro ſuperabundans erit remouenda. Ad validiora nõ eſt vt accedamus, niſi neceſſitate coacti. Et nullũ auxiliũ magis eſt p̄ſentaneum,

quàm carnem ipſam, & veluti ſemimortuam omni diligentia circumcidere.

At ſi per eiuſmodi cauteria nihil educeretur, vt quandoq; euenire ſolet, ſed veluti acida videantur, tuũ erit ex his materiebus, quę vim habent attrahendi, pilulam conficere, vt ſi fieret ex pice nauali; cera & puluere aut Ellebori nigri, aut colocynthidis cum foliis ſenæ. Nam pro natura humoris peccantis hoc vel illo genere pulueris vti poteris. Et loco hederæ ceratum ſacrum erit adhibendum, aut ceratum ex cera & reſina pini.

Quod ſi vlcus calloſum reddatur, & propterea nihil excernatur, tum ſcarificandum erit, deinde cucurbitula ſemel aut bis admouenda. Et ſi patiens ſcarificationem non admiſerit, tum loco ſcarificationis, imponatur puluis ſauinæ, vel calchanti vſti loti. Si non cedit, ad myſi, ad præcipitatum optimè præparatum eſt accedendum, quo tempore partes circumiacentes cerato diachylo cum gummi, vel ſine gummi, vel cerato confecto ex cera & reſina abietina emolliantur.

Quandoque verò contingit, vt ſucci, qui ad fonticulos confluunt, ſint acres, mordaces, & veluti venefici, ac proinde partes proximas exulcerent: & non ſine dolore excoriant: quo loco opportunum erit partes ſpongia aqua dulci tepida imbuta fouere, deinde butyro, aqua maluarum optimè diluto illinire, aut vnguento

ex ce-

ex ceruſſa camphorato ad formam cerati diducto occurrere.

Prætere a eaſdem excoriationes exiccabit ſerum lactis caprini chalybeatũ, vel aqua hordei cum malua decocta, aut aqua ſancti petri, vel Aponenſis, vel montis ægrorum. Et ſi contingat ob inſignem humorum affluxum, vt fiat inflammatio, cuius cauſa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimẽdi. Quare ſi inflammatio erit exigua ob humores iam fluxos, aut affluentes, ſat erit vino auſtero loca illa fouere. Quod ſi ſatis inſignis fuerit inflammatio, tunc vinum erit alterandum cum roſis, cum malicorio, maſtiche, & modico aluminis. Sed quia non ex æquo omnes humores redundant, ſed magis peccat vnus, quàm alter, propterea non eſſet abs re, ſi pilula ex cera fieret, cui eſſet admiſta aliqua materia, quæ magis hunc, quam illum humorem attraheret, vt ſupra dictum eſt.

Verùm quia nedum citò & tutò; verumetiã iucundè remedia ſunt adminiſtranda, propterea ad vitandum prauum odorem, qui ex vlcuſculis interdum exhalare ſolet, danda erit opera, vt petiæ, quibus patiens vtitur ſint odoratę. Erunt autem huiuſmodi, ſi vel cùm moſcho, vel goſſipio muſchato, vel ambra, vel ſpica, vel lauendula, vel alia aliqua materia odorata aſſiduè fuerint. Poteris etiam cauterium quandoque abluere ſaltem bis in hebdomada: tempore æſtatis cum vino albo odorato, vel aqua ro-

ſarum, vel oleo de ſpica, & aliquo conſimili. Et hæc ſunt quæ de cauterii adminiſtratione occurrerunt dicenda.

Consilium Collegii

Patauini pro quodam laborante Enterocele.

CVm in pueritia N. laboraſſet Enterocele, Artis Medicæ beneficio curatus, ab eo tempore, annos circiter duodecim bene habuit. At à tribus añis ex diuturnioris equitationis motu cepit tumorē præſentire in inguine dextro, deſcendentem teſticulotenus, ſecundum vaſorum ſeminariorum ad teſtem ductũ, qui, cùm decumbit, euaneſcit; cùm ſtat aut ſedet, redit tumor, qui ob inteſtina delabentia fit, quæ deſcendunt: quoniam ea in parte vbi vaſa ſeminaria abdomen in imo deſtituunt, & per inguen in ſcrotum deſcendunt, Peritoneũ diſciſſum aut diſruptum eſt; quo fit vt per cauitatem inuolucri ſeminariorũ vaſorum, quod à Peritoneo ſuſcipiunt, inteſtina dilabantur: nec cauitatem illam adhuc exierunt. Nam ſi tunicam illam exiiſſent, maximus tumor appareret, ac in magnam molem attolleretur. Nec dicendum eſt, foramen in abdomine per Peritoneum naturam conſtituiſſe, vt vaſa ſeminaria per illud deſcenderent ad teſtes. Nam vaſa ſub ipſo Peritoneo, à ſui origine, per lumbos ac ilia ad inguina deducuntur, nec extra Peritoneum conſpici poſſunt, ſed cùm eò deuenerint,

rint, induta (vti diximus) tenui tunica à Peritoneo mutuata, ad teſtes deueniunt, vt abſque hoc Peritoneum pertundant aut perſonent.

Quare nunquam fit Epiplocele aut Enterocele, niſi diſrupto Peritoneo è regione foraminis per quod vaſa ſub ipſo viam ſibi acquirunt in ſcrotum. Quare ruptura ſemper dici debet, non relaxatio: quæ ruptura fit ex aliquo vehementi aut concitato motu, aut clamore, aut nixu, vel conatu, vt in noſtro caſu equitationis concuſſione.

Cùm itaque res ſic ſe habeat, nullius artis Medicæ auxilio egemus pro tumoris diſcuſſione, cùm decumbẽdo facilè euaneſcat, ſed quod ad nos ſpectat, eſt vt prohibeamus ne fiat tumor, etiãſi exercitia, & alia munia ſubeat. Hoc autem perficiemus, ſi ſolutã vnitatẽ Peritonei ſuſtulerimus, id quod fiet, ſi adglutinantibus & adſtringentibus vtemur, ac prohibuerimus ne inteſtina foramini facto ſeſe offerãt; quod, vt dictũ eſt, decubitu facile fieri poteſt: & ſi Peritonei coalitus, cõſtrictio & agglutinatio quidem difficilis ſit, tamẽ validis huic rei appoſitis inſtrumentis, quę agglutinantia & adſtringẽtia ſint, ſpes bona eſt, ęgrotũ cõualeſcere poſſe. Ad hoc autem commodè obtinendum, neceſſaria eſt vniuerſi corporis expurgatio, ne nobis quid in reliquo ſanitatis incommodi contingat, ac materiæ aquoſę ad apertum locum delabantur, & conſolidationem, alioquin ex ſe difficilẽ, impediant. Adde etiã, quòd cùm neceſſariũ ſit,

non modo exterius vti adſtrictoriis, verum etiam interius, ſi corpus ſuperfluitatibus ſcateret, obſtructionibus inde natis, in febres aut alia mala incidere poſſet.

Alvi lenitio.

Quare corpus erit expurgandum hoc pacto, vt mane per horam ante prandium, capiat hos obolos:

℞. Elect. lenitiui. ℥ ij.
Sper. hieræ S. Gall. ʒ ij.
Miſce, & cum Saccharo fiant boli.

Hæc per ſeptem dies manè, poſtea in aurora calidum ſumat hunc Syrupum, ac ſuperquieſcat per horam ad minimum, aut dormiendo aut non.

℞. Syr. de Betonica.
Mellis roſati. an̄. ʒ ij.
Decocti Betonicæ.
Biſlinguæ.
Cichoreę ℥ iij. Miſce, & prandium differatur ad horas tres.

Cùm expleuerit hoc opus, mane ſequenti in aurora, 5. aut 6. horis ante prandium hoc ſumat Pharmacum.

℞. Agar. Troch. ʒ i.
Rhab. eſ. ℈ ij.
Diaphœnici. ʒ ij.
Diacatholici ℥ ß. Miſce, & cum ſaccharo fiant boli.

Quibus abſolutis, ad Topica confugiendū erit, quæ minimè prodeunt, niſi recta victus ratione obſeruata, in quo & quietem oportet adhi-

adhibere, vt ad minimum duobus menſibus decumbat in lecto. Et in exonerando ventre ſemper teneat compreſſum locum aperturæ in inguine, nimirum cum multiplicato linteolo aut pila, ex çoto aut lana, ne inteſtina procidentia, quod coalitum fuerit aperiant rurſus.

Comedat cibaria craſſa, ac viſcidæ ſubſtantiæ, ac ad adſtrictionem pertinentia, quemadmodum ſunt carnes agninæ, pedes ac partes nerueæ animalium, vt vituli & auium pedes, & alæ, vt anſeris, anatis, & gallinarum, elixæ magis quàm aſſæ, oua indurata, fercula ex oryza, farra, milio, & paſta, minimè legumina & olera, & fructus. Piſces boni ſunt, & ij maximè qui ſunt carnis viſcidæ, vt anguilla, tenchæ, & huius generis piſces, & lacticinia, vti caſeus. Cibaria.

Vinum ſit aut aſtringens aut auſterum, vel ſaltem medij ſaporis, minimè dulce, nec albũ. Herbæ omnes crudæ, præſertim quæ in acetariis, &, vt aiunt, in ſalatis, adhibentur, debent vitari, pręter modicum lactucæ, capparorum aliquando, & Cichorium, Betam, ſpinachiam, aut cucurbitam, rariſſimè ſumat. In genere autem vitentur frigida, cruda, nimium humectantia, ſalſa nimium, pinguia & flatuoſa. Oua etiam ſorbilia conueniunt, & quidem magis vitellum quàm albumen.

A cibo comedi poterunt aliquando Pyra cocta, Coriandrorum ſemina, grana Pinea præparata, Piſtacia.

Paſſulæ nigræ & pingues bonæ ſunt, præ-

ſertim in primis ferculis ad leniendũ ventrem.

Sed abſtinentia ſuper omnia adhibenda eſt in cibo & potu, quæ ad maturam ſanitatis recuperationem plurimùm conducit. Opera autem eſt danda, vt quotidie laxa aluus ſit, ne dũ induratæ feces cum labore excernuntur, conatus ille plurimum obſit.

Itaq; cingulũ ſeu bracherium, ad retinenda inteſtina loco adfecto probè ſtrictéq; applicet. Quod ſi aluus ſtrictior fuerit, comedantur tria aut duo cochlearia paſſularum nigrarum maturarum, cum Saccharo miſtarum, ante cibum, per horam, vel paulo plus. Vel comedat æger 5. aut 6. ficus decoctas in iure Capi vel Gallinę, & poſt comeſtionem ficuum bibat ius in quo ficus decoctę fuerunt, cum aliqua portione Sacchari. Vel capiat caſſiã recenter ex fiſtulis extractã: Vel pilulam aloës lotę & pręparatę, pondere vnius ſcrupuli, cum ſaccharo roſaceo. Quod ſi hęc non ſatis in mouendo operentur, ſupponat̃ ei clyſter ex iure inteſtinorũ, & oleo Chamomelino, & ſaccharo rubro tantum, ſine ſale, quoniam hic Clyſter relinquet aluum lubricam per plurimos dies. Aluum etiam leniunt caricæ pingues, ante reliqua cibaria ſumptæ, pruna dulcia in mulſo cocta, & aliquando malua, aut ſpanachia, vel aliud ſimile.

Quò ad topica, & medicamenta quæ extra adhibentur in hunc vſum: Cùm fuerit expurgatũ corpus, fouendus erit inguinis locus, manę ante prandiũ, duabus horis, & veſperi ante

cœnam

Alvus utlenienda.

cœnã vna hora, cũ hoc decocto calido, in ſpongiã ſuſcepto, quę expreſſa loco apponat̃, & immutet̃, ſicuti fuerit tepefacta, & in fouẽdo perſiſtat̃, ſaltem vnius horę ſpacio, & demum exiccato loco emplaſtrũ infra ſcriptũ in aluta molli deductũ admoueatur, quod ſemper permaneat donec auellendũ fuerit, pro fomento admouẽdo. Mane in aurora ſumat ex decocto, quod deſcriptũ erit, quantitatẽ cochlearium quatuor, cum modico ſacchari calidè: & ſi poſſit haberi herba, quæ Herniola vocatur, pulueriʒetur, ſi ſit ſicca, & in dicto decocto, quod manè ſumet, capiat ex ea pulueriʒata ʒ ß. aut eã capiat in vino aut iure Gallinaceo, veſperi duab. horis ante cœnã. Verum ſi recens ac viridis haberi poſſet, ſuccus extrahat̃, & ex eo ℥ j. bibat̃ in aqua dulci, ſiue cõmuni, ad quantitatẽ duarum vnciarũ. *Herniola herba.*

DECOCTVM PRO FOmento Inguinis.

℞. Biſlinguæ,
Plantaginis,
Polygonij ſiue Centumnodiæ, aut Corrigiolæ,
Nucum Cupreſſi,
Corticum caſtanearum,
Germinum Hypocyſtidis
Cort. granatorum, Gallarum,
Cupularum glandium añ m. j.
Rad. Symphyti maioris m. ij.

A q̃ fabrorum in qua ignita extinguũtur, ℔. 20. infundantur per diem & noctem, & deinde bulliãt lẽto igne quoad ad duas tertias redigatur,

&co-

& colentur cum expreſſione. Sed antequam ab igne remoueantur, adde aceti nigri optimi lib.iij. & in vſum iam dictum ſeruetur.

Decoctvm pro Potv *ſumendo manè.*

℞. Foliorum Myrti,
Roſarum immaturarum nondum apertarum,
Biſlinguæ,
Conſolidæ, añ m. ß.
Plantaginis,
Altheæ añ ʒ iij.
Caryophylorum ʒ j. ß.

Bulliant in aquæ Pluuialis ℔. 10. ad conſumptionē tertiæ partis, & coletur, & in vſum iam dictum ſeruetur.

Emplastrvm sive Cerotum, *imponendum poſt fomentum.*

℞. Cerotum Paganolli ℥ ij. quod habetur Pataui in officina Angeli:

Vel, ſi hoc non poſſet haberi ob diſtantiam, poterit ſumi Cerotum conſtrictiuum ex pelle arietis.

Sed dum hæc fiunt, ſeruandus eſt locus ligatus inſtitis, pluries ſuper complicatis, appoſito Splenio triangulato, ex tela, repleto coto, aut lana molli. quod arctè ligetur, vt comprimat ad in-

ad interiora: quæ quidem ligatura à peritis Chirurgis fieri ſolet. Patauii, 20. die Nouembris, M. D. LXVII.

Ex conſilio excellentiſs.

Domini Hieronymi Capiuaccei Phyſici; Et Petri Zanoni Chirurgi, Alouiſius Bellocattus, Salſt.

Alivd Consilivm, in *eodem Caſu.*

HErniæ inteſtinales duplici modo fiunt, aut ſolum relaxato Peritoneo, aut etiam rupto. Hic morbus curatu difficillimus, præcipue via faciliori, quę abſq; ſectione aut vſtione præcedit: nam pauci admodum integre ſanati reperiuntur, niſi longi temporis progreſſu, & magna adhibita cura. Hoc tamen facilius obtineri poteſt, vt qui integrè ſanari omnino non poſſint, præſeruentur ſaltem, ne in deterius morbus labatur, fiatq́; periculoſior.

Ex duabus itaq; viis leuior atq; tutior hæc eſt, quæ fit per Victus rationem, & Medicaméta, tum intus ſumpta tum foris adhibita: Altera grauior periculoſiorq́;, at certior, quæ per vſtionem aut ſectionem efficitur. Semper autem à tutioribus prius incipiendum.

Quodſi hac conſequi optatum finem nobis non licet, alia tentanda via demum erit, ſi maior

ior vrgeat neceſſitas,& morbi requirat malum ingraueſcens.

Fit autem hic ſanandi modus cum manuali operatione,& cum inciſione, vel cauteriſatione, ſuper locum affectum.

Incisio. Ante omnia autem purgari ſolet diligentiſſimè corpus: Deinde expertus Chirurgus inciſionem ſic facit; Scindit nimirum cutem exteriorem, ſecundum longitudinem villorum, & impoſitis inprimis inteſtinis intra ventrem, & labia oxei dilatata, ſeu ſciſſa ſimul, vt coaleſcant, vniunt appoſitis medicaminibus glutinantibus, & adſtringentibus, ſicque quærunt partes ſic relaxatas vnire, & conſolidare.

Ligatura. Faciunt etiam ligaturam in parte oxei, cum filo pluries duplicato, ita vt adſtricta ſit pars illa, ne inteſtina vel aliud deſcendere poſſint. Hunc modum operandi per ligaturam & vinctionem Alacinare dicunt. Ponũt deſuper poſtea medicamina adſtringentia, & conglutinantia, facta ex puluere radicis Conſolidæ maioris,& minoris, caudę equinę, nucũ Cypreſſi, & aloës ſuccocitrini, de quo puluere replent locum ſiue vulnus, appoſitis deſuper piniciliis, ex filamentis panni linei veteris, donec locus

Cauterizatio. conſolidetur. Sunt etiam qui locum affectum cauterio actuali, ſecundum longitudinem villorũ cauterizãt,& amota eſcara,& diſcooperto peritonęo, ligant ipſum, appoſitis puluerib. ſupra dictis, vſq; ad ſanitatẽ, vel oxeũ comburũt, vel candente ferro coquunt, vt per cocturam con-

contrahatur oxeum, ſicq; prohibent inteſtinorum deſcenſum, ita vt non poſſit locus affectus ſic combuſtus dilatari.

Sunt etiam qui in illis caſibus, in quibus ex defluxu humorum teſtes apoſtemantur, quod malum maximum eſt, caſtratione, pro eius liberatione vtuntur, vel extractione teſticuli, ſciſſo ſcroto, & ligato didymo, teſticulum ex toto amputant, & ad ſiſtendum fluxum ſanguinis, cauteriſant cauterio ignito. Caſtratione.

Sed quia hæ operationes omnes non carent diſcrimine vitæ, ideo, quantum fieri poteſt, ab iſtis abſtineatur.

Alterius viæ, per medicamenta & victus rationem ſanandi, ſuperiori in conſilio tradita ſunt pręcepta, & medicamenta: ſed qui volet ex aliorum ſententia, ſubſcriptis vti poterit medicamentis, loco ſuperiorum.

Ex iis quę intus ſumpta conferre ſolent, præcipua hęc ſunt, & magis probata:

Primum; Herba piloſella maior, quæ omnibus modis ſumi debet, & cruda & cocta, & in puluerem redacta, cum vino auſtero nigro, aut cum aqua conſolidæ maioris; Huius itaq; vſus ſit valde frequens: Nam plures hoc ſolo medicamento integrè ſanati ſunt. Piloſella maior.

Secundũ eſt tale remediũ: ℞. Lanuginis Typhę, Folia Beton. rad. Gladioli, rad. Hippoglo. añ partes ęquales, omnia in tenuiſſimum puluerẽ redigant̃, & aſſatis ouorũ luteis excipiant̃, & fiat maſſa, de qua quotidie accipiat ieiunus,

tribus

tribus horis ante cibum ℥ i, & hoc per triginta dies cotinuos faciat: aſſerunt enim non ſolum adoleſcentes, ſed etiam prouectioris ætatis homines ſanari hoc experimento.

TERTIVM, EST ELE-*ctuarium tale.*

℞. Limaturæ Chalibis, decies cum aceto lotæ, & decies cum aqua roſarum ℥ ß. Maſtiches albi. & electi ʒ ij. Pulueris rad. cõſolidæ maioris, Pulu. rad. Hippogloſſi, Pul. Piloſellæ maioris, añ ʒ iij. Sacchari Roſarum opt. ℔. j. Cum Syrupo & ſucco Plantaginis reducantur ad formam Electuarij, de quo quotidiè capiat trib. horis ante prandium ℥ ß. per triginta ad minimum dies.

QVÆ FORIS APPONI *debent, talia ſunt.*

PRimum, ligatura conueniens cum bracherio, ex corio tenui, cum geminis habenis, quò ad humeros deueniant, & inteſtina intra Peritoneum rectius contineantur.

DEINDE HÆC ADHIBE-*antur Medicamenta.*

PRimum, tale fomentum: ℞. Myrti, Gallarum, Nucum Cupreſſi, abrotoni, thuris, gummi elemi, Sarcocollæ, Piloſellæ, betonicæ, hippogloſſi, lanuginis typhæ cũ ſuis foliis, lacertarũ, añ. m. j. Fol. quercus, Fol. Hyperici añ. m. ij. rad. Conſol. ma. & min. añ ℥ ij. Vini ni-

ni nigri auſteri lib. 12. coquantur ad conſumpt. med. Deinde apponantur lintea madefacta ſuper locum, & ligentur etiam per mediam horam, & perſeueret pluribus diebus, hoc faciendo duabus continuis horis, mane & veſperi ante cibum.

Secundum, eſt oleum tale: ℞. Sarcocollæ, Thuris electi, & maxime cum puluere ipſius, Maſtiches, Sang. draconis, an. ℥ ij. Therebinthinæ electæ, quam vocat reſinam, non orientalis, ℔. ß. Gipſi pulueriſati ſubtiliſſime, ℔. j. Sepeliantur in fimo equino per 40. dies, inde deſtillentur, & ex hoc oleo inungatur locus, & linteum madefactum in eodem ſuperligetur.

Tertium, eſt Cerotum tale: ℞. Maſtiches, Cort. thuris, nucis cupreſſi, myrrhę, glutinis piſcium, Sarcocollæ, an. ℥ ß. Diſſoluatur gluten cum aceto nigro: Deinde alia puluerizata miſceantur, & ſecundum artem fiat Cerotum, quod ſuper tenui corio extenſum loco apponatur.

Quartum, eſt aliud Cerotum tale. ℞. Ol. abietini, Sang. draconis, Boli arm. Maſtiches, an ℥ vi. Aloes Epatici, thuris albi, Mumiæ, an ʒ iij. lento igne fiat Cerotum ſecundum artem, & vt ſupra apponatur.

Quintum, eſt huiuſmodi Emplaſtrum. ℞. Aloës malicorij, thuris, ſucci hypociſthidis, glutinis piſcium Laudani, picis naualis ſiccæ, Bituminis iudaici an ℥ ß. Vini nigri auſteri, quæ ſingula coquantur ad emplaſtri conſiſten-

tiam,& loco affecto apponatur, ſuper panum. Deus,qui ſolus omnes languores ſanat, curam iuuet, & fortunet.

Ego Camil. Montag.Med.ita ſcribo.

H. Card. Med. vidit, & probat, & fuit ex conſenſu.

ADDITIONES IN EODEM AFFECTV, ALIORVM Medicorum.

ALIVD CEROTVM AD *huiuſmodi affectum conferens plurimum, Apolloniј Maſſæ Veneti, Doct. Med.*

℞. Theriacæ opt.
Boli arm. Orient.
Sang. draconis de lachryma.
Aloes ſuccocitrini añ ℥ ß.

Miſce, & in mortario cum Terebintina laricina, vel cum pice nauali, fiat Cerotum, non plurimùm molle, quod ſuper pannum lini extenſum, imponere loco oportet: vel fiat linimentum, diſſoluto ipſo cum oleo, in quo bullierit ſuccus piloſellæ; eoq; locus cum vicinis partibus inungatur. Poterit etiam fieri cerotũ ex Ammoniaco diſſoluto in Aceto, & Laudano, cum pice nauali, & ſuper locum poni. Sed communiter medentes, tam rationales quàm Empirici in huiuſmodi diſpẽſatione ſuper locũ ponunt Cerotum de Pelle arietina, quod Aromatarij ſemper præparatum tenent. Et ego

plu-

plurimos pueros cum appoſitione dicti Ceroti de Pelle Arietina, & ligatura, optime ſanatos vidi.

ALIVD FOMENTVM, QVOD IN *ſimili caſu adhibent Medici.*

℞. Rad. Conſol. ma. & min. minutim inciſæ, caudę equinæ, Centaureę ma. & min. añ. m. j. Piloſellæ m. iij. Penthaphylli & Plantag. añ. m. ß. Cort. granatorum acidorum contuſorum, Nucum cupreſſi viridium contuſarum, añ. m. j. Miſce, & bulliant in vino nigro ſtiptico pauciferq. Locus fomentetur cum ſpongia imbuta in dicto decocto, modeſtè calido, vel, ſi placet, Radices & herbæ bullitæ vt ſupra, ponantur in panno lini, & applicentur pluries loco adfecto.

Quod ſi corpus ægri eſſet cacochymicum, & repletum multis ſuperfluitatib. & cruditatib. quæ magis generãtur, tum etiam cùm in lecto ſe continere diutius debeat, neceſſum erit ventrem inprimis à communibus ſuperfluitatibus euacuare, antequam ad localia remedia perueniatur.

℞. Diacatholiconis ℥ j. ß.
Cui addatur Rhabarb. maturi pul. ʒ j.
Miſce, & cum Saccharo fiant boli. Sumantur per quatuor horas ante prandium. Deinde etiam neceſſum erit reſiduum materiarum præparare, cum iſta vel cum ſimili potione.

℞. Fol. Betonicæ.
Scabioſæ.

Hyſſopi.
Meliſſæ.
Piloſellæ.
Rad. conſol. ma.& min.añ.m. ß.

Decoquatur ſecundum artem in ſ. q. aquę ſtillatitiæ conſolidæ, & exhibeatur mane ante prandiũ per quinq; horas, ad quantitatẽ ℥ iiij. cum Syrupo de Betonica, de Corticib. citri añ ℥ j. vel detur Syrupus ex melle roſato, & de Cort. citri, permiſtis cum aquis ſtillatitiis conſolidæ, Piloſellæ, & Chamomillæ. Sumat illum quotidie per aliquot dies ſummo mane. Deinde apparente in vrinis concoctionis ſigno det euacuatiuum ex infuſione Rhab. ℨ j. ß. Agar electi ℨ ij. cum ſuis correctoriis, in ſupraſcripta decoctione, in qua diſſoluatur ℥ j. ß. diacatholiconis, & comedendi ſpaciũ ſit per quinq; horas poſt. Corpore ſic euacuato, optimum erit ſingulo quoq; mane ante diem accipere cyphum iuris capi, vel Gallinæ vel alterius iuris, in quo bulliierint radices conſolidę maioris & min. & fol. Betonicæ, plantaginis, Piloſellæ, florum Chamomillæ, hyſſopi, añ. partes æquales. Et hoc ſic per quinq; horas ante prandium. Poſtea ſemel in hebdomada accipiat pilulas hoc modo factas.

℞. Aloes ſuccocitrini.
Agarici præparati.
Rhabarb. opt.
Piloſellæ añ ℨ ij. ſ.

Miſce, & fiat maſſa pro pilulis, cum glutine abie-

abietis,& ſumat ad quantitatem ℥ ij. Sit tempus comedendi per quinq; vel ſex horas poſt ſumptionem.

POTEST ET PRÆPARARI *Electrum hoc modo.*

℞. Rad. Conſol. ma. & min, bullitæ in aquis ipſius conſolidæ an̄, ℔. j.
Conſ. Salviæ ex Saccharo factæ ℔, ij.

Piſtentur radices optimè, & craſſiora abiiciantur,& addita conſerua ſupraſcripta bulliat ad ignem lentum ad conſiſtentiam electuarij, de quo optimum erit accipere per duas horas ante prandium, ℥ j. & etiam ante cœnam.

Fomentum etiam ſimplex adhiberi poterit, ex decoctione Tormentillæ & Saniculæ cum ſpongia.

ALIVD EMPLASTRVM, *loco apponendum.*

℞. Nucis cupreſſi
Thuris
Acaciæ
Sarcocollæ
Sang. draconis
Lilij
Myrrhæ an̄ ℥ ß.
Balauſtiorum
Rad. vtriuſq; Conſol.
Mumiæ
Maſtiches
Ariſtol. vtriuſq;. an̄ ℥ ij. Pulueriſentur

pulueriſanda, & addatur Terebinthina & reſina pini q. ſ. parumque picis, & viſci quercini, fiatque ad lentum ignem, ad iuſtam ſpiſſitudinem, vt extendi poſſit, ita vt probe etiam induratum adhæreſcat validè, extendatur in corio ad magnitudinem loci adfecti, vt non multum excedat, & applicetur, nec amoueatur, priuſquam ſponte decidat.

Ioan. Crato de Craſſtheim Med. Cæſ. Maieſt.

Puluis, qui cum primo & vltimo ferculo mane & veſperi, ſumi vtiliter poterit, in ſuperdicta adfectione, & tantũ pro vna vice ſumatur, quantum tribus digitis comprehendi poteſt.

℞. Rad. Aronis vino correctæ ℥ iiij.
Menthæ. m. iii.
Rad. Caryophylatæ ℥ ij.
Piperis longi ℥ ß. fiat puluis.

Radices Aronis ſic corrigantur: Primùm purgatæ, & in particulas inciſæ, vino abluantur, & immacerentur horas aliquot ſemel atq; iterum, nouo vino ſuperfundendo, donec acredinem permittant, deinde ad ſolem exiccẽtur, & pulueriſentur.

Vino diluto imponatur, Alchimillæ, Saniculæ, Limonij, añ. m. j. immacerentur diu noctuq;, bibat ad cibum, & quoties opus. Quarto die renouentur herbæ, prioribus abiectis.

Nota. Cerotvm ad Crepatos, *probatum admodum.*

℞. Maſtiches, Sarcocollæ, Acaciæ, Thuris,

Gum-

Gummi arab. Tragacanthi, añ ʒ ß. Nucum cupreſſi, Aloës, Balauſtiorum, Sang. draconis, Myrrhæ, Euforbij, glutinis piſcium, añ. ʒ j. Conſol. minoris, farinæ fabarum añ ℥ j. pellis leporinę inciſę minutim ʒ ij. ſanguinis humani ℥ j. ping. hominis ℥ ß. Spicęnardi ʒ j. Ceroti de pelle Arietis ℥ ij. Cum pice & terebinthina ſecundũ artem fiat cerotum mediocriter durum, quod ſuper pellem leporinã, ſuper pilos hoc eſt ſuper exteriorem piloſam pellis leporinæ partem extẽndatur, & ad locum affectum apponatur. Vtatur item ſequentibus pilulis.

PILVLÆ AD CONSTRINgendam *Crepaturam.*

℞. Maſtiches, Euforbij, Conſolidæ maioris, Spicæ nardi, añ. ʒ ij. & fiant pil. numero quindecim cum Iulepo violato. De his pilulis dentur patienti vna vice tres: Iterentur poſt quatuor ſemper dies, & ieiunet deſuper quatuor horas.

FINIS.